

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1893. Första Kammaren. N:o 33.

Onsdagen den 26 april, e. m.

Kammaren sammanträdde kl. 7 e. m.

Justerades sex protokollsutdrag för sammanträdet på förmiddagen.

Föredrogs å nyo konstitutionsutskottets den 22 och 25 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 27, i anledning af väckt motion om ändring af riksdagsordningens stadganden i afseende å ledamöternas af Första Kammaren valbarhet m. m.

*Ifrågasatt
ändring i be-
stämmelserna
rörande
valbarhet till
Första
Kammaren
m. m.*

Friherre Klinekowström: Jag kan visserligen icke deltaga hvarken uti motionen eller i det slut, hvartill konstitutionsutskottet i denna fråga kommit; men det lider väl intet tvifvel, att icke Första Kammaren i många hänseenden kan reformeras till ett *bättre* mot hvad förhållandena nu äro.

Hvad angår utskottets förslag rörande ändring af den tid, som ledamot i Första Kammaren skall bekläda detta förtroendeuppdrag, kan jag i viss mån dela utskottets åsigt i detta fall, och finner denna förändring vara hvarken högst nödig eller nyttig. Hvad deremot utskottet i andra momentet yttrat rörande andra förändringar inom Första Kammaren kan jag i ingen mån vara ense med utskottet om, och det förundrar mig, att konstitutionsutskottet icke gittat egna mera och allvarsammare undersökningar åt denna viktiga fråga än hvad här skett.

Såsom herrarne hafva sig väl bekant, har konstitutionsutskottet enligt riksdagsordningens 38 § både rätt och pligt att granska rikets grundlag samt att hos Riksdagen föreslå de ändringar deruti, dem utskottet anser högst nödiga eller nyttiga och möjliga att verkställa. Om man skulle börja att granska rikets grundlag, är det så ofantligt många ställen som nödvändigtvis borde förändras, och det kan icke annat än beklagas af hvarje fosterlandsvän att icke allenast detta konstitutionsutskott men konstitutionsutskotten sedan lång tid tillbaka hafva riksdag efter riksdag glömt denna både sin rättighet och skyldighet att, utan att behöfva påstötas genom motioner från kamrarne, företaga sig att så småningom ändra rikets grundlag, der detta är både nödigt och möjligt att verkställa.

Beträffande nu den Första Kammaren, är det mig vid detta tillfälle icke möjligt att ingå i någon detaljkritik öfver dess sam-

Ifrågasatt
ändring i be-
stämmelserna
rörande
valbarhet till
Första
Kammaren
m. m.
(Forts.)

mansättning och möjligheten att i detta fall komma till ett annat och bättre resultat. Men jag hade redan på förmiddagen tillfälle att påpeka en och detta icke bland de oviktigaste förändringar som kunna verkställas, nemligen beträffande valbarhet till Första Kammaren, då det står bland annat, att man skall vara valbar, om man eger en fastighet, taxerad till 80,000 kronor, men derjemte icke säges om jag verkligen *eger* den fastighet jag besitter. Jag har med utdrag af officiella handlingar och statistik visat, att all Sveriges fastighet är intecknad för ungefär 45 procent, och många exekutiva auktioner visa, att inteckningarna gått öfver det värde, för hvilket fastigheten blifvit bortauktionerad. Om det nu finnes ledamöter i kammaren, hvilka besitta en sådan egendom, är det, synes det mig, klart, att de visserligen besitta egendomen, men de ega ingenting, och att sådana personer skola väljas till Första Kammaren, torde hvar och en inse vara, lindrigast sagdt, oegentligt. Det vore så lätt att ändra författningen i detta hänseende genom att inskjuta »ointecknad», så att det komme att stå *ointecknad fastighet* till taxeringsvärde ej understigande 80,000, eller rättare sagdt »fastighet, hvars ointecknade del af taxeringsvärdet utgör 80,000 kronor», eller som motionären föreslår 40,000 kronor, hvilketdera kan vara likgiltigt; dermed visade man att denne person vore till en viss grad ekonomiskt oberoende. Det finnes mångahanda exempel på att här sitta ledamöter af kammaren, som egt ingenting, och detta har icke varit grundlagens mening med denna föreskrift, derom är jag fullt öfvertygad.

Men det finnes äfven en annan fråga, som, synes det mig, det också tillkommit konstitutionsutskottet att behandla. Det står nemligen i nyssnämnda 9 § riksdagsordningen: »kommer riksdagsman, efter det han vald blifvit, i den ställning, att han ej längre skulle varit valbar till ledamot i kammaren, frånträder han sin befattning». Som herrarne rätt väl känna, är den tid, ledamotskapet i kammaren varar, nio år. Under denna tid, kunna många förändringar inträffa och hafva faktiskt många förändringar i ekonomiskt hänseende inträdt med åtskilliga ledamöters förmögenhetsvilkor. Vi behöfva icke gå långt, vi hafva ett ganska färskt exempel på att en ledamot af kammaren har under dessa nio år gjort sådana förluster eller spekulerat så illa, jag lemnar derhän hvilketdera, att han nödgades frånträda sin egendom, och från att vara många gånger millionär, tror jag att han nu eger ingenting. Men huru skall sådant utrönas, mine herrar, om det icke finnes föreskrifvet i grundlagen, att för sådana fall skola undersökningar ega rum af någon myndighet. Och någon sådan föreskrift finnes alldeles icke! Det står visserligen, att han skall frånträda sin befattning; men om ingen ålägger honom det, tror jag det är högst få, som hafva den samvetsgrannheten att göra det. Jag vet dock en, som har frivilligt gjort det, ty någon myndighet alade honom det icke, emedan ingen sådan myndighet finnes enligt grundlagen, till hvilken så beskaffade ärenden kunna hänskjutas. Detta är något, som också kunde vara föremål för konstitutionsutskottets verksamhet, ty det är både högst nödigt och nyttigt och äfven

möjligt att verkställa. Jag klandrar mindre konstitutionsutskottet vid denna riksdag, men under de många riksdagar — jag tror det är snart den 24:de — som jag bevistat, har, mine herrar, konstitutionsutskottet plägat kallas ledighetsutskottet, ty dess betänkanden hafva under en hel riksdags lopp vanligen bestigit sig till 6, 7 å 8 stycken, och det har således påtagligen haft tid att selsätta sig med det, som både är deras pligt och rätt, nemligen att förslå förändringar i grundlagarne af den beskaffenhet, jag här påpekat.

Jag har intet yrkande att göra i det skick som detta utlåtande befinner sig, men efter jag har ordet, önskar jag få litet grand angifva några punkter, der jag anser, att Första Kammaren kunde vara ombildad på annat sätt än den för närvarande är.

Jag har nyss nämnt om det oegentliga rörande bestämmelsen om valbarhet på grund af den fasta egendomens taxeringsvärde och framhållit lämpligheten af att utbyta detta mot »ointecknade» del af taxeringsvärdet. Det finnes åtskilliga andra punkter, der grundlagarne ingenting uttala, men som jag finner ganska viktiga i afseende å en förändring af Första Kammarens utseende. Det står bland annat visserligen, att en person skall åtnjuta medborgerligt förtroende för att vara valbar, men det står ingenting om, i fall han förlorat det och återfått det. Som herrarne litet hvar veta, kan medborgerligt förtroende förloras och återvinnas på två sätt; antingen förlorar man medborgerligt förtroende på vissa år genom dom eller ock, om man förlorat medborgerligt förtroende, har Kongl. Maj:t rätt att i nådeväg återlemna det till en person, som haft den — oturen att förlora detsamma, och i båda fallen är han sedan valbar till Första Kammaren. Jag skulle vilja förändra detta derhän, att han skulle *städse* hafva åtnjutit och fortfarande åtnjote medborgerligt förtroende. Men för att en person skall kunna beklädas med det högsta medborgerliga förtroende, hvilket dock är att vara ombud för svenska folket i Riksdagen, vill jag gå ännu längre. Jag skulle vilja, att det föreskrefves, att en sådan person för att vara valbar *aldrig* skulle hafva varit dömd till straff för brott. Det är, mine herrar, endast de brott, som medföra förlust af medborgerligt förtroende, som observeras vid val till ledamot af Första Kammaren, men herrar jurister och vi litet hvar — ty Gud ske lof den svenska strafflagen är tryckt — veta, att det finnes ganska svåra, grofva, olyggliga brott, som icke medföra förlust af medborgerligt förtroende, och alla dessa brottslingar äro, sedan de utstått sitt straff, kompetenta att väljas till ledamöter af Första Kammaren. Ville man börja att exemplifiera hvad jag nu sagt, skulle det finnas många anledningar att framdraga så beskaffade kasus, men att det icke kan vara önskligt tror jag hvar och en inser, då han fått full kunnedom derom.

Motionären har talat om att Första Kammarens ledamöter skulle hafva ett arfvode för sin verksamhet vid riksdagen. Detta är ett förslag, som blifvit mycket illa ansedt i denna kammare sedan åtskillig tid tillbaka, då denna fråga varit före. Men jag kan icke neka till, att mig synes, att den som tjenar fäderneslandet äfven bör blifva ersatt för sin tjänst, och litet hvar vet, att ifrån

*Ifrågasatt
ändring i be-
stämmelserna
rörande
valbarhet till
Första
Kammaren
m. m.
(Forts.)*

*Ifrågasatt
ändring i be-
stämmelserna
rörande
valbarhet till
Första
Kammaren
m. m.
(Forts.)*

den högste tjenstemannen ända ned — hvar och en, som tjänar staten, har sin mer eller mindre rundliga penningersättning derför, och det finner jag ganska riktigt. Hvarför då ledamöterna i Första Kammaren skola hafva att sysselsätta sig med allmänna ärenden, utan att få den ringaste ersättning derför, kan jag icke finna, att det ligger någon rättvisa uti. Gud ske lof att jag icke talar i egen sak; för mig är det temligen likgiltigt, jag kan nog lefva ändå, men jag finner det orättvist. Jag vill blott göra herrarne uppmärksamma derpå, att det finnes två slags ledamöter i denna kammare, som jag tror i allmänhet skulle sätta sig emot allt arfvode. Det ena är sådana ledamöter, som bo i Stockholm; det är för dem en ringa uppoffring att gå på Riksdagen, de bo ändå här i hufvudstaden. Kanske icke många af kammarens ledamöter hafva gjort sig reda för huru många de äro? Jag skall berätta herrarne, att det är för närvarande 46 personer, sålunda ungefär en tredjedel af kammarens ledamöter, som bo i Stockholm, och således icke kännas vid några svårigheter hvad bostaden beträffar, medan en riksdagsman, som har stor familj och flyttar upp med den — och det kan man ju icke neka till, att det är ett ganska vackert förhållande, att man icke vill vara skild från familjen i 4 månader — kan hafva ganska dryga kostnader att utgifva bara för bostad. Men icke nog dermed. Här finnes äfven en annan klass af ledamöter i Första Kammaren, som delvis och till största delen hafva förmånen att, jemte det att de äro riksdagsmän, äfven vara bosatta i Stockholm, och det är alla statens embets- och tjenstemän. Här finnas, mine herrar, vid denna riksdag icke mindre än 59 ledamöter i kammaren, som hafva större eller mindre lön på stat för sin verksamhet här, och för många af dessa herrar är det ganska beqvämt att slippa göra tjenst och ändå hafva sin grundlagsenligt dem tillerkända, ofta ganska dryga aflöning; ty 1892 hade vi, som kammaren har sig väl bekant, två riksdagar, och det fattades då endast 14 dagar i ett halfår, som dessa herrar voro sysselsatta bara med riksdagen, d. v. s. icke behöfde sköta sin tjenst på stat. Detta är äfven ganska orättvist; och denna skilnad mellan olika ledamöter i kammaren är ganska vigtig att observera. Och jag tycker, att då mer än $\frac{1}{3}$ af kammaren är väl betald för sitt riksdagsarbete, hvarför skall icke då de andra $\frac{2}{3}$ äfven vara betalda för sitt, om också mycket modestare betald derför? Motionären har icke nämnt den summa, som skulle vara nödig eller anständig. Jag vill vara måttlig i mina anspråk, och jag frågar dem af kammarens ledamöter, som dela min åsigt, om 2,000 kr. skulle vara för mycket och dessutom ersättning för resa fram och tillbaka. Efter jag nu talar om de omständigheter, som, enligt min mening, borde vara att beakta vid en reformation af denna kammare, har jag icke velat neka mig nöjet att äfven få beröra denna fråga.

Nu till en annan punkt, der jag troligtvis får ganska många motståndare mot mina uttalanden. Jag anser nemligen alldeles bestämdt — och jag har grundligt genomtänkt denna fråga och exemplifierat den — att personer, som innehafva de s. k. förtroendeembetena på stat, icke böra vara valbare till ledamöter af kamrarne.

Det är ingalunda af någon fiendskap mot dessa herrar, som jag säger detta, tvärtom har jag bland desse mina bästa vänner, vågar jag säga. Men det synes mig icke grannliga, om jag så får säga, att sätta en förtroendeman ofta åtminstone vid skiljovägen mellan hans tjenstepligt och hans pligt såsom riksdagsman. Jag skulle också kunna exemplifiera denna fråga och genom exempel från föregående tider visa, att förtroendemän, som hafva vågat att fritt yttra sin mening, som varit skiljaktig mot regeringens, hafva förlorat sina embeten, mine herrar, och andra hafva blifvit ganska allvarsamt påmind om sin tjenstepligt och icke väl behandlade, därför att de vågat uttala sin mening på Riksdagen. Det är ett band på dessa personer, hvilket blotta klokheten borde undvika att pålägga dem. Man kan visserligen vilja invända: huru skulle man reda sig inom utskotten och kamrarne, om man icke hade deras erfarenhet, deras skicklighet och deras duglighet att tillhandagå? Det är nog en sanning, men nyssnämnde kunnige män ega vi utan att dessa förtroendemän hafva tjänst på stat. Ty kom i håg, att i denna kammare finnes ett högst betydligt antal, från de högste embetsmän hela vägen nedåt, före detta i tjänst varande, och dessa hafva fullt ut lika mycket kunskaper och erfarenhet som de i tjänst varande. Den anmärkningen finner jag således alldeles obefogad.

Jag vill icke besvära herrarne allt för länge, men jag har en sista anmärkning att göra, som måhända berör ordningsstadgan, men jag tror dock att den tillhör grundlagen. Jag anser nemligen, att om en ledamot i denna kammare tre gånger utan laga förfall eller erhållet vederbörligt tillstånd uteblifver från utlyst plenum, bör han vara förlustig sin plats såsom ledamot af kammaren. Det tyckes vara en ringa ting, men den, som liksom jag bevistat många riksdagar och noga tagit reda på förhållandena — ty jag brukar vara påpasslig — har ofta nog sett denna kammare vara beslutsmässig med 10 à 12 ledamöter närvarande, och att föredragningar med ofta ganska viktiga frågor hafva förekommit med denna ringa personal. Detta kan icke vara hvarken riktigt eller lämpligt. Om någonsin, så borde konstitutionsutskottet här opåmindt hafva antecknat denna sak och föreslagit nödiga ändringar. I annat fall så, om en större reorganisation af Första Kammaren kommer i fråga, hoppas jag, att denna viktiga angelägenhet icke blir bortglömd. I andra lagstiftande församlingar brukar det vara regel, att det sker ständiga upprop, och att om icke ett visst antal ledamöter är närvarande, kallas församlingen »icke beslutsmässig» och sammanträdet måste upplösas. Men någon sådan bestämmelse finnes icke här. Såsom jag nämnde kan det vara 10 à 12, kanske endast 2 ledamöter och talmannen, och kammaren är ändå beslutsmässig och kan afgöra högst viktiga mål, ja, alla mål, ty dervid finnes ingan skillnad.

Jag har, eftersom denna fråga kommit före, icke velat underlåta till protokollet uttala min mening, då jag icke vet, huru länge jag kommer att stanna här eller stanna qvar i lifvet. Jag har intet yrkande att göra.

*Ifrågasatt
ändring i be-
stämme-
elserna
rörande
valbarhet till
Första
Kammaren
m. m.
(Forts.)*

*Ifrågasatt
ändring i be-
stämmelserna
rörande
valbarhet till
Första
Kammaren
m. m.
(Forts.)*

Herr Samzelius: Jag beklagar, att konstitutionsutskottet gått miste om en sådan förmåga som den siste ärade talaren, ty hade han kommit dit, skulle han, med den grundlighet han besitter, utan tvifvel bidragit till att utgången måhända blifvit bättre, än hvad nu är fallet, och väckt förslag om grundlagsändringar i alla möjliga riktningar. Jag tror dock, att dessa företrädesvis skulle gått i den samhällsbevarande riktningen, och det skulle jag hålla honom räkning för. Det är dock en, om ock oskyldig radikalism, som förråder sig hos honom, men jag är säker på, att han i det fallet icke skulle få så stor framgång inom utskottet. Då han karakteriserade utskottet såsom ett »ledighetsutskott», tror jag han skulle blifvit ryckt ur denna villfarelse, i fall han deltagit i utskottets arbete vid innevarande års riksdag. Granskningen af statsrådsprotokollen hafva medtagit en så lång tid och så mycket arbete, att han näppeligen kan göra sig en föreställning om hvilket arbete detta i sjelfva verket är och hvilket obehagligt arbete tillika, da man i de flesta frågor nästan alltid står kammare emot kammare. Jag skall icke låta locka mig att göra för stora utflygter ifrån ämnet, men då den siste talaren påstod, att ofta nog i Första Kam-maren icke finnas flere än 10 à 12 ledamöter, måtte det väl vara vid något särskildt tillfälle, da någon af kammarens ledamöter kommer att förirra sig i ett allt för långt och stundom rent af uttröttande anförande; da har jag ibland sett, att kammaren varit fåtaligare under sjelfva föredraget, men då man skridit till votering, har den varit ganska talrik.

För att nu återgå till det ämne, som utgör föremål för behandling, så skall jag först vända mig emot det påstående, att det borde i riksdagsordningen införas, att för valbarhet erfordrades att ega en *ointecknad* fastighet till minst 80,000 kronors taxeringsvärde. Det finnes ju många personer, som åtnjuta en personlig kredit. Men om han har en ointecknad fastighet till 80,000 kronors taxeringsvärde, så är deraf icke en gifven följd — han kan ju hafva borgensförbindelser och hvarjehanda — att han derfor eger detta.

Skulle det blifva så, att vid hvarje riksdag riksdagsmännen skulle underkasta sig besväret och förödmjukelsen att vara försedda med gravationsbevis för att visa, att de hafva sina fastigheter ointecknade? För öfrigt förmodar jag, att man kan hafva ännu större fastigheter, t. ex. på ett par trehundrausen kronors taxeringsvärde, och om denna skulle intecknas för 10,000 kronor, skulle egaren af denna fastighet icke vara valbar efter den siste talarens förmenande? Det anser jag vara fullkomligt origtigt, ehuru hans formulering af grundlagsbudet förer till en så befängd tolkning.

Hvad nu beträffar att så många stockholmare blifvit valda, att deras antal uppgår till 46, så beklagar jag verkligen, att valet fallit så, att sådana personer, som exempelvis jag, kommit in i kammaren och får räknas till de 46, men jag vill påminna om, att det är icke blott som tjänstemän vi äro här, utan vi kunna äfven hafva andra kvalifikationer. Jag vill, för att gå till min blygsamma person, säga, att jag eger både stads- och landsfastighet och äfven andra beskattningsföremål, så att jag behöfver icke min lön för att

vara valbar till Första Kammaren. Jag kan icke se, att man skulle vara disqualificerad därför, att man har förtroendet att tjena staten. Minst borde de högre embetsmännen vara det. Det är visserligen en del stater, der de lägre tjenstemännen äro uteslutna ifrån att kunna väljas till riksdagsmän, men de högre äro det i regel aldrig, och deras insigter skulle vid många tillfällen saknas, om de komme att uteslutas ifrån kammaren.

Jag gifver likväl den siste talaren rätt i viss mån, nemligen deri, att det är ganska svårt att få lämpliga personer ifrån landsorten, därför att de valbares krets har under tiderna mer och mer minskats till följd deraf, att en del bruk och landtegendomar blifvit ställda på aktier. Jag erinrar mig särskildt att en bland de mest kunniga och inflytelserika personerna i denna kammare kom in på det sätt, att, vid det tillfälle han valdes, han egde hälften af en bruks- och landtegendom, som var taxerad till ungefär 300,000 kronor. Han egde således en fastighet på 150,000 kronors taxeringsvärde och dessutom egde han enskild fastighet, värd ungefär 60,000 kronor och var dertill beskattad för 2,000 kronors inkomst af kapital och arbete. Under den tid han var i Riksdagen hade emellertid bruket blifvit stäldt på aktier. Han kunde sedermera icke väljas, oaktadt han hade aktier för 150,000 kronor, en egendom på 60,000 kronor och en inkomst på kapital och arbete på 2,000 kronor. Jag kan icke se, att det varit stridande mot grunderna för riksdagsordningen, att han under sådana förhållanden ändock kunnat väljas.

Jag medgifver ock, att den reservation, som Andra Kammarens ledamöter inom utskottet afgifvit i afseende på § 9, synes mig vara rätt mycket tilltalande, utom i den punkt, att taxeringsvärdet blifvit nedsatt från 80,000 kronor till 40,000 kronor, en ändring, på hvilken jag för ingen del kan ingå. Paragrafen lyder, såsom den af Andra Kammarens ledamöter föreslagits, sålunda:

Till ledamöter i Första Kammaren kunna endast väljas män, som uppnått trettiofem års ålder samt ega och minst tre år näst före valet egt fastighet till taxeringsvärde, ej understigande *fyratusen* (hvilket jag vill hafva till 80,000 riksdaler) riksdaler, eller ock till staten skatta, samt under tid, som nyss är sagd, skattat för en så stor årlig inkomst af kapital eller arbete, att densamma, ensam för sig eller ock sammanlagd med en efter fem för hundra beräknad ränta å egd fastighets taxeringsvärde, uppgår till fyra tusen riksdaler.

Det senare synes mig mycket tilltalande. Det kan ju finnas en person, som har fastigheter, hvilkas taxeringsvärde uppgår till 75,000 kronor och som dessutom har inkomst af kapital och arbete till t. ex. 3,900 kronor. Skall han nu, därför att icke taxeringsvärdet för hans fastighet uppgår till fulla 80,000 kronor, icke kunna vara lika användbar som ledamot i Första Kammaren, då han dertill har en uppskattad inkomst af kapital och arbete för 3,900 kronor? Jag tror, att en sammanläggning kunde ega rum, och derigenom skulle äfven kretsen af de valbare blifva något vidgad, hvarjemte landstingen undveke obehaget att allt för ofta vända sig till Stockholm för att der göra sina val till Första Kammaren.

*Ifrågasatt
ändring i be-
stämnelserna
rörande
valbarhet till
Första
Kammaren
m. m.
(Forts.)*

*Ifrågasatt
ändring i be-
stämmelserna
rörande
valbarhet till
Första
Kammaren
m. m.
(Forts.)*

Då jag emellertid icke har någon anledning antaga, att Andra Kammaren kommer att fråntråda det beslut, som dess ledamöter i utskottet föreslagit, att nemligen taxeringsvärdet icke fick understiga 40,000 kronor, och då jag icke har den ringaste sympati härför, vill jag icke förena mig med reservanterna.

Hvad arfvodet beträffar, förefaller det mig besynnerligt, att en person med så samhällsbevarande tänkesätt, som den föregående talaren, ändå vill på allvar föreslå, att det skulle lemnas ett arfvode på 2,000 kronor åt Första Kammarens ledamöter. Jag tror icke, att det är någon ibland herrarne som skulle önska ett sådant arfvode, och för det allmänna bästa tror jag det vara säkrare, att det är som det är. Jag skulle snarare vilja gå i motsatt syfte och minska, om icke rent af borttaga, arfvodet för Andra Kammarens ledamöter, i synnerhet om valcensus kommer att sänkas, ty då skulle det hafva till följd, att desse små hemmansegare, som talrikt befolka Andra Kammaren, skulle blifva nästan helt och hållet uteslutna derifrån, och de utgöra ändock de samhällsbevarande elementen. För min del vill jag därför icke vara med om något sådant. Jag kan således gå in på en nedsättning i arfvodet, men icke att helt och hållet borttaga det.

För min del yrkar jag bifall till utskottets hemställan.

Herr Bergius: Jag skall icke inlåta mig på något annat svar på den mängd grundlagsändringsförslag, som den förste talaren här framlade, än att säga, att jag tror det vara rätt lyckligt, att de icke framkommit vid riksdagens början, ty jag tror knappt, att utskottet då skulle hunnit behandla dem. Utskottet har nemligen vid denna riksdag haft att behandla så många förslag rörande grundlagsändringar, att det knappt vid någon föregående riksdag, åtminstone på den tid, som jag känner till, förekommit ett så stort antal. Vi hafva varit fullt sysselsatta med alla dessa förslag, och det har varit jemt och nätt att vi medhunnit dem. Hade alla de af den ärade talaren omnämnda förslag framkommit, tror jag icke vi kunnat egna synnerligen stor uppmärksamhet åt dem. Jag hoppas, att ett kommande konstitutionsutskott skall taga denna fråga i grundligt öfvervägande, i fall den kommer att väckas.

I öfrigt har jag intet annat yrkande än hemställan om bifall till utskottets förslag.

Efter härmed slutad öfverläggning biföll kammaren hvad utskottet i förevarande utlåtande hemställt.

*Om med-
delande af
närmare be-
stämmelser,
i hvilka frågor
gemensamma
omröstningar
skola egras.*

Föredrogs å nyo konstitutionsutskottets den 22 och 25 innevarande april bordlagda utlåtande n:o 28, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af §§ 62 och 69 regeringsformen samt § 65 riksdagsordningen.

Herr Nyström: Jag har ingalunda begärt ordet för att fram-

ställa något yrkande annat än om bifall till konstitutionsutskottets på anförda grunder framställda förslag och icke heller för att hålla något slags tal, utan endast för att få i protokollet förvarad en frukt af arbetet inom utskottet som annars skulle gå förlorad och som jag tror användbar, då ärendet å nyo tages upp, efter hvad jag hoppas då på regeringens initiativ.

Hvar och en har erkänt, att här föreligger en ytterst viktig sak, en svårighet som måste undanrödjas, ett problem som måste lösas, och att svårigheten egentligen ligger i att finna en kort och god beskrifning på beskaffenheten af de vilkor, som skulle få följa med vid den gemensamma voteringen. Man har letat efter de epitet, som skulle kunna användas för tillfället, och jag skall be att få uppläsa de föreslagna endast, herr talman, för att få dem i protokollet på ett ställe förvarade, emedan icke så alldeles liten omtanke nedlagts på denna pröfning. Jag upprepar, det gäller att beskrifva, huru vilkoren skola vara beskaffade för att få följa med vid gemensam votering.

Af en har föreslagits epitetet »oskiljaktigt», af en annan »väsentligt», vidare »väsentligt och otvunget», »naturligt», »organiskt», »direkt», »omedelbart», vidare förekomma kombinationerna »väsendtligt och naturligt», »inre» (möjligen i sammanställning med något af de föregående uttrycken) och slutligen »inre och väsentligt», hvilken sistnämnda kombination tyckes hafva de flesta meningarne för sig att komma till användning. Der finnes således ett urval, i hvilket man kan söka, då det gäller att någon gång i framtiden beskrifva förhållandet mellan vilkor och anslag.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, biföll kam-maren hvad utskottet i föreliggande utlåtande hemställt.

Föredrogs å nyo sammansatta stats- och bankoutskottets den 22 och 25 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 5, i anledning af väckt fråga om antagande af ny instruktion för Riksdagens revisorer af stats-, banko- och riksgäldsverken.

På framställning af herr talmannen beslöts, att förevarande utlåtande skulle momentvis företagas till afgörande och moment a) sålunda, att först föredroges paragrafvis deri framställda förslag till instruktion med öfverskrifterna och rubriken sist samt derefter utskottets i momentet gjorda hemställan.

Mom. a).

Utskottets förslag till instruktion för Riksdagens revisorer af stats-, banko- och riksgäldsverken.

§ 1.

Herr Bergström: 68 § i 1810 års riksdagsordning innehöll,

Om meddelande af närmare bestämmelser, i hvilka frågor gemensamma omröstningar skolega rum.
(Forts.)

Förslag till instruktion för Riksdagens revisorer af stats-, banko- och riksgäldsverken.

*Förslag till
instruktion
för Riksdagens
revisorer af stats-
banko- och
riksgälds-
verken.
(Forts.)*

att de af Riksen Ständer utsedde revisorer skulle öfverse och granska statsverkets, bankens och riksgäldskontorets tillstånd, styrelse och förvaltning, likväl hvad statsverket anginge utan rättighet att meddela föreskrifter eller förändringar besluta. Med någorlunda samma ord förekommer den upplästa bestämmelsen i 72 § i nu gällande riksdagsordning, hvarest det heter, att revisorerne skola granska »statsverkets, riksbankens och riksgäldskontorets tillstånd, styrelse och förvaltning», men ty värr har hvad som derutöfver fans i den gamla riksdagsordningen föreskrifvet, nemligen att de icke måtte tillåta sig att meddela föreskrifter eller besluta förändringar, icke kommit att inflyta i den gällande riksdagsordningen.

Granskar man denna institutions historia, skall man finna, huruledes den succesivt sökt att utvidga sin magtbefogenhet än på ett, än på ett annat sätt. Jag kan icke fatta orden »att granska statsverkets tillstånd, styrelse och förvaltning» annorlunda, än att statsverkets revisorer — jag talar nu icke om dem i egenskap af revisorer af riksbanken och riksgäldskontoret — hafva endast hvad man kallar siffergranskningen sig ålagd, jemte det de böra tillse, att anslag icke öfverskridits och dylikt. Icke för ty hafva de, som sagdt, sökt att oupphörligen vidga sin befogenhet. De hafva företagit sig att göra resor i landsorten och inspektera den ena statsinrättningen efter den andra. De inspektera rikets fästningar; och en revisor vid 1873 års revision (jag tror mig en gång tillförene hafva omtalat detta för kammaren) var nog tilltagsen att requirera befästningsplanen för Karlsborgs fästning. Den underordnade myndigheten var nog oförständig att utlemna denna och revisorn satte sig ned att kopiera planen. Hvar denna kopia nu är vet man icke, kanske den är i händer, der man icke skulle önska den vara.

Desse revisorer hafva sökt ett stöd för den usurperade befogenheten att resa omkring i landet deruti, att i den instruktion, som gäller för revisorerne af riksgäldskontorets förvaltning och räkenskaper, finnes medgifvet, att revisorerne må på riksgäldskontoret anvisa ersättning för de kostnader, som kunna föranledas af sådana under revisionstiden verkställda resor, som revisorerne vid sammankomst in pleno ansett nödvändiga. Det är det enda stödet de hafva för sina resor, men jag hemställer hvad det kan hafva för betydelse gent emot Konung och regering. Icke kan den bestämmelsen gifva dem befogenhet att, såsom ett slags öfverinspektörer, resa omkring i riket och granska och inspektera alla styrelser, verk, inrättningar och dylikt.

Nu har emellertid i den föreslagna instruktionen intagits uttryckligt stadgande, att revisorerne hafva rättighet att företaga sådana resor; § 8 lyder nemligen sålunda:

»Revisorerne ega att, om de finna sådant för behörigt fullgörande af den dem åliggande granskningsskyldighet erfordras, samfäldt eller genom någon sin afdelning eller genom särskildt utsedde delegerade företaga besök hos eller resa till allmänt verk eller inrättning inom eller utom hufvudstaden.

Beslut om sådant besök skall endast i plenum kunna af revisorerne fattas.»

De skulle således i den afdelning af den samfälda instruktionen, som kallas »gemensamma bestämmelser», få sig tillerkänd gent emot statsverket och regeringen en rättighet att resa omkring och inspektera.

Vidare hafva revisorerna företagit sig att göra upp förslag till ombildning af ambetsverk. Jag erinrar mig, huruledes 1872 eller 1873 års revisorer togo sig före att med lätt hand skissera ett utkast till ombildning af kommerskollegium. Det var ett mycket löst utkast, och regeringen tog icke heller den minsta hänsyn till detsamma, ty det blef icke kommunicerad någon myndighet för afgifvande af utlåtande, såsom eljest sker, då Riksdagens revisorer göra någon anmärkning. Alla, som känna till huru frågan om kommerskollegiets ombildning löstes, veta också, att hvad revisorerna sålunda föreslagit alldeles icke togs i betraktande.

Emellertid är det väl föga att hoppas att få afskaffade revisorernas lustresor i landsorten. Men vid 1885 års riksdag beslöt Första Kammaren, att de skulle, före resans anträdande, göra anmälan derom hos statsministern, eller, om denne vore tjänstledig, hos statsrådets äldste i tjänst varande ledamot. Det sammansatta utskottet har icke egnat det minsta afseende åt detta kammarens beslut, utan på temligen lösa skäl uteslutit detsamma ur den föreslagna instruktionen. Man menar på, att Första Kammaren fattade sitt omförmälda beslut därför, att utskottets betänkande vid 1885 års riksdag i alla fall hade fallit.

För min del anser jag emellertid, att det vore högeligen önskvärdt att denna bestämmelse komme in uti instruktionen, och jag tycker klokheten borde bjuda revisorerna att önska en sådan bestämmelse, ty annars kunna de utsätta sig för äfventyret att, om de komma och vilja inspektera på ett ställe, man afvisar dem. En instruktion i och för sig sjelf, som bemyndigar dem att göra resor, bemyndigar dem därför icke att inspektera ambetsverk. Dessa senare måste först hafva befallning af Kongl. Maj:t eller vederbörande myndighet att låta dem inspektera. Jag kan därför icke förstå, hvarför motionären och utskottet haft så mycket emot att intaga denna bestämmelse.

Ett bevis på huruledes man ytterligare söker utvidga revisorernas befogenhet förekommer i det af sammansatta utskottet förordade förslag till instruktion. Der står nemligen i 16 § mom. b), att de skola i sin berättelse anmäla: »hvad i öfrigt är att erinra vid statsförvaltningen», det vill säga hela statens förvaltning. Då grundlagen endast talar om »statsverkets tillstånd, styrelse och förvaltning», torde väl här icke menas annat än statsverkets förvaltning. Men de kunna med stöd af denna bestämmelse inlåta sig på kritik af hela statsförvaltningen och delar af densamma. Man vet icke när det behagar dem att kritisera det sätt, hvarpå en förvaltande myndighet utöfvar sitt kall. De hafva ett stöd här.

Det kunde också anmärkas, i likhet med hvad ordföranden i det sammansatta utskottet reservationsvis yttrat, att, om man nu skall meddela någon bestämmelse om huru första sammanträdet skall öppnas, det hade varit lämpligare att föreskrifva, att det skall

*Förslag till
instruktion
för Riks-
dagens re-
visorer af stats-
banko- och
riksgälds-
verken.
(Forts.)*

*Förslag till
instruktion
för Riksdagens
revisorer af stats-,
banko- och
riksgälds-
verken.
(Forts.)*

öppnas af den, som bevisat de flesta riksdagarne, än att bestämma, att den, som suttit i de flesta revisionerna, skall öppna sammanträdet. Hvem den är, som bevisat de flesta riksdagarne, det är lätt att utröna af katalogen öfver Riksdagens medlemmar. Der står, såsom vi alla veta, att den och den bevisat så och så många riksdagar. Det kan blifva rätt mycken strid mellan revisorerna, och bevis kan icke utan mycket besvär förebringas i uppkommen fråga, huru många revisioner den ene eller andre revisorn bevisat.

Slutligen har man uteslutit en bestämmelse, som finnes i den nu gällande instruktionen för statsverkets revisorer, nemligen att om någon af statskontorets ledamöter inför revisorerna företer Kongl. Maj:ts förordnande att öfvervara revisionen af statsverket, så har han att mottagas af revisionen. Emot uteslutandet af denna bestämmelse har utskottets ordförande reserverat sig. Han erinrar mycket riktigt, att »vid hvarje revisionsarbete är det till gagn för arbetets gång och framträdande anmärkningars halt och värde, att revisorerna haft tillgång till sak- och sifferupplysningar af sakkunnige: bokförare, kamrerare, verkställande direktörer och embetsmän». Hvar och en, som reviderat t. ex. en bankräkenskap, vet ju, att revisorerna ständigt rådföra sig med direktionen och få upplysningar af denna. Många anmärkningar komma derigenom att förfalla. Hvarför skall man nu utesluta ett gammalt stadgande, som man icke funnit vara till någon skada? Äro statsrevisorerna icke hugade att begära upplysningar af regeringens ombud, kunna de ju låta bli. Det torde dock vara en och annan, som, om han än icke begärt upplysningar i plenum af statskommissarien, dock enskildt rådför sig med honom. För min del finner jag ingen anledning att utesluta denna bestämmelse.

Det finnes så många anmärkningar emot detta förslag, att jag är frestad yrka afslag på detsamma i dess helhet. Det är föga troligt, att man kan få till stånd alla de ändringar, hvilka jag, för min del, önskade för att kunna antaga förslaget, och jag är därför benägen att yrka afslag redan på första punkten. Skulle detta yrkande, hvilket jag nu framställer, icke bifallas, så blir det en senare omsorg att söka att i de följande paragraferna avvägbringa de ändringar, som äro nödvändiga för att denna instruktion må blifva så skaplig som möjligt.

Herr Tamm: Jag har tagit mig friheten väcka denna motion inom Riksdagen, dels på grund deraf, att det sakförhållandet åtminstone för mig framträd, som om det skulle behövas en större reda i dessa instruktioner än det hittills funnits och att de olika bestämmelserna borde finnas sammanförda på ett ställe, så att man icke som nu behöfde leta efter bestämmelser i den ena instruktionen för förfaringssättet i den andra, dels har jag haft ett ytterligare skäl dertill uti den uppmaning, som i fjor stälts till utskottet, att det skulle taga fram frågan i år, då Första Kammaren icke ansåg sig hafva tid i fjor att behandla densamma.

Den föregående talaren har uppdragit en liten historik öfver statsrevisionen och statsrevisorernas sätt att gå till väga, hvilken i

viss grad synes mig antyda, att han helst skulle hafva önskat, att det snart sagdt icke funnes någon revision alls.

Det förslag, som nu föreligger, har också sin lilla historia, som jag i stället skall bedja få berätta. Det framlades redan 1885 och föranledde då en ganska liflig debatt. Det blef då ändradt och har sedan undan för undan ändrats på ett sätt, som åtminstone synt mig böra tilltala den Första Kammaren. Det är ett af de fall, der gång på gång Andra Kammaren gifvit efter för Första Kammarens uttalade önskningsar. Genomgår man nemligen det af Kongl. Maj:t år 1885 på grund af 1884 års komités utlatande framlagda förslaget och dess historia intill det förslag, som nu här föreligger, så visar det sig, att 2 §, mot hvilken utskottets ärade ordförande är reservant, ingalunda tillkommit på grund af något förbiseende, utan den har ändrats i öfverensstämmelse med de yrkanden, som blifvit framställda af personer, hvilka ännu finnas här, nemligen herrar Bergström, von Ehrenheim, friherre Åkerhielm och Reuter-svärd. Den har således temligen gått igenom eldprovet; och det ser förunderligt ut, att just nu yrkanden framkomma mot en paragraf, som af dessa herrar blifvit godkänd och hvilkas goda stöd och konsekvens kammaren har rätt att påräkna.

Den 3 § har också ändrats från 1885 års förslag till hvad den nu är, då på grund af yrkande af friherre Åkerhielm. Den 8 mycket omtalade paragrafen har äfven från 1885 års förslag ändrats på yrkande af herrar friherre Åkerhielm och von Ehrenheim. 15 § har likaledes ändrats i öfverensstämmelse med Första Kammarens önskningsar samt på yrkande af herrar Bergström, friherre Leijonhufvud, von Ehrenheim och erkebiskop Sundberg. 17 §, som äfven den ärade talaren berörde, och hvilken § är uttagen ur 1885 års förslag, förklarades vid samma tillfälle icke behöfzig, åtminstone såsom af ofantligt ringa vikt, sedan 8 och 15 §§ blifvit antagna i enlighet med Första Kammarens önskan, emedan i den ena stadgas, att besök hos eller resa till allmänt verk skall endast i plenum af revisorerna beslutas, och att upplysning från embetsverk måste af ordförande af statsministern begäras. Med dessa stadganden kan det icke anses behöfzig, att det, som stadgades för *alla* verk och inrättningar, skulle behöfva om igen omförmälas för verk utom hufvudstaden.

I fall nu kammaren således finner frågan vara sådan, att den icke bör alldeles a priori och ohördan förkastas, och då jag förmodar att, efter hvad den föregående talaren yttrade, vi skola återkomma till det ändringsförslag, som han ämnade göra, skall jag icke upptaga de särskilda anmärkningarne nu, utan anhåller endast om bifall till första paragrafen, som är föredragen.

Herr Törneblad: Da förslaget i dess helhet har blifvit behandladt redan nu med anledning af 1 §, och såsom motivering för afslag å denna, eget nog, blifvit framställda anmärkningsar mot de öfrige §§, finner jag mig föranlåten att, huru besynnerligt det än må vara i formelt hänseende, dock vidröra de anmärkningsar, som blifvit gjorda, derför att, om man ej gjorde det, man vore be-

*Förslag till
instruktion
för Riksdagens
revisorer af stats-,
banko- och
riksgälds-
verken.
(Forts.)*

*Förslag till
instruktion
för Riksdagens
revisorer af stats-
banko- och
riksgälds-
verken.
(Forts.)*

röfvad möjligheten att kunna gendrifva de skäl, som blifvit anförda för afslag å det hela redan vid 1 §. Jag skall icke upptaga tiden synnerligen länge. Blott i afseende på resorna vill jag nämna, att om man karakteriserar dessa resor såsom »lustresor», handlar man fullkomligt orätt, och man har då icke följt med hvad revisorernas resor understundom hafva åstadkommit. Revisionsberättelserna och de följande riksdagarnes förhandlingar hafva mer än en gång visat, att regeringen just i statsrevisorernas besök på åtskilliga orter funnit stöd för de framställningar, som regeringen gjort till Riksdagen och hvilka regeringen med hjälp af revisionsberättelserna lyckats genomdrifva hos Riksdagen. Detta är en betydelse, som ej bör underskattas. Hvad beträffar 16 § och deri förekommande ord »statsförvaltningen», så, om man vill ändra det till »förvaltningen af statsverket», är det lätt att göra, när man kommer dit. Men jag vill nämna, att denna § genomgått Första Kammarens och äfven den förste talarens skärseld vid 1885 års riksdag. Den godkändes utan den ringaste anmärkning emot densamma. Attentatet måste således ej hafva varit synnerligen farligt; och det är icke värre än hvad som stod förut, om »förvaltningen» är ändrad till »statsförvaltningen», därför att i en gemensam instruktion är sammanfördt hvad som rör statsverkets, riksgäldskontorets och riksbankens revisorer. Men skulle man finna någon tvetydighet deri, är det likgiltigt. Det kan mycket väl stå »förvaltning», ty i alla fall står det i rubriken: »Angående revision af statsverket», och som denna rubrik är af allmänare betydelse än § 16, är det påtagligt, att det är rubriken, som bestämmer hvad det vill säga med »statsförvaltningen»; ty i rubriken kan ej menas något annat än förvaltning af statsverket, och det uttrycket är lånadt från grundlagen. Och jag antager, att det var på detta skäl 1885 års Första Kammar godkände det utan att en enda röst höjde sig deremot. Jag yrkar bifall till 1 §.

Friherre Åkerhielm, Gustaf: Ehuru endast den första paragrafen af föreliggande förslag nu är föredragen, anhåller jag, att herr talmannen och kammaren benäget täcktes tillåta mig att redan nu fästa uppmärksamheten vid, huruledes jag med afseende på det föreliggande förslaget reserverat mig blott i två punkter: i fråga om den andra paragrafen samt i fråga om den paragraf, som enligt mitt förmenande borde finnas mellan §§ 16 och 17, men som i förslaget utan någon motivering uteslutits. Sedan jag sagt detta, torde deraf äfven framgå, att jag till fullo erkänner det granskningsarbete, som vid föregående riksdagar egnats åt den föreliggande instruktionen, äfvensom att det sammansatta utskottet, med tagen hänsyn till Första Kammarens ändringsförslag, uppmärksammat dessa. Men att jag skulle angående den ännu ej föredragna 2 § kunna i strid med min reservation vara belåten med dess nuvarande lydelse och förut derät hafva yrkat bifall — det bestrider jag. Med afseende således på min ställning till den nu föreliggande frågan och då jag anser, att det är tänkbart, att kammarne kunna enas om en förändrad instruktion för Riksdagens, riks-

gäldskontorets och riksbankens revisorer, uppställd ungefärligen så, som det sammansatta utskottet gjort det, och under förhoppning om att den andra paragrafen får den förändrade lydelse, som den enligt min åsigt bör hafva, samt att den ur instruktionen för statsrevisorerna utslutna 5 § kommer in på vederbörlig plats i den nya instruktionen, har jag intet emot att för närvarande vara med om bifall till den föredragna första paragrafen.

Förslag till instruktion för Riksdagens revisorer af stats-, banko- och riksgäldsverken.
(Forts.)

Herr Tamm: Med afseende å den siste talarens yttrande vill jag endast framhålla, att den §, om hvilken det är fråga, blef riktigt grundligt diskuterad af de personer jag nämnde och, med den kännedom jag eger om den noggrannhet hvarmed *de* genomgå sina saker, torde det ej ha undfallit dem då, att dessa ord stodo i paragrafen och hade denna lydelse. Dessutom vill jag tillägga, att det utskottsbetänkande, som i detta fall ligger till grund och der denna 2 § förekommer, är n:o 5 i tillfälliga utskottens betänkande år 1885, och det bär friherre Åkerhielms namn. Således torde han hafva åtminstone i den formen tillstyrkt bifall till den föreliggande §:n, när det ej förekommer någon reservation emot densamma.

Herr Bergström: Den andre talaren i ordningen tillät sig den insinuationen emot mig, att jag helst icke skulle vilja veta af någon statsrevision. Jag försäkrar — och jag behöfver väl ej tillägga, att det är allvarligt menadt — att någon sådan tanke ej fallit mig in. Jag skattar denna institution högt, när den nemligen håller sig inom sin befogenhet, när den förstär att, såsom en svensk konungs varnande ord föllo till några stormän som ville ha större friheter än tillbörligt var, *»icke sträcka sig längre än fällen räcker»*. Men det är just deremot jag anser statsrevisorerna under lång tid hafva felat, då de tillätit sig att inspektera rikets fästningar och att framkomma med lösa förslag om embetsverks ombildning m. m. m.

Jag bestrider på det högsta, att det är identiskt att lemna en sak oanmärkt och att yrka bifall till densamma. Det är mycket möjligt — jag har ej 1885 års förhandlingar här till hands — att jag då icke framstälde det yrkande i fråga om 2 §, som jag nu gör. I detta afseende tror jag den andre talaren på hans ord. Men denna uraktlåtenhet är icke detsamma som att yrka, att §:n må få den eller den lydelsen. Jag instämmer således i det bestri- dande, som friherre Åkerhielm gjorde vis å vis bemålde talares påstående.

Herr Alin: Hufvudsyftet med det nu föreliggande förslaget är, så vidt jag kan förstå, det, att man vill försöka sammanföra de olika instruktionerna för revisorerna af de olika verken till en gemensam instruktion, och att det hela således skulle vara ett slags kodifikationsakt. Såsom en talare under diskussionen i kam- naren förlidet är anmärkte, kan det emellertid lätt inträffa, att de, som egna sig åt kodifieringsarbetet, falla för frestelsen att i sammanhang dermed äfven göra en eller annan förändring med

Förslag till
instruktion
för Riksdagens
revisorer af stats-,
banko- och
riksgålds-
verken.
(Forts.)

afseende på innehållet i de ifrågavarande bestämmelserna, som kan synas dem vara önskelig eller nyttig. Det synes mig som om de, hvilka uppgjort det nu ifrågavarande förslaget, ej fullkomligt kunnat motstå en sådan frestelse. — En anmärkning har blifvit gjord af utskottets ordförande med afseende på uteslutande af paragrafen om statskommisarien och hans befogenhet. En annan anmärkning skulle jag vilja framställa mot den redaktion, som 12 § i utskottets förslag erhållit. Det heter i motsvarande bestämmelse i nu gällande instruktion för statsrevisorerna: »Riksdagens revisorer skola tillse, det dem i behörig ordning tillhandahållas: 1:o) de för år afslutade, af föregående revisorer icke granskade räkenskaper öfver alla medel, af hvad beskaffenhet som helst, ordinarie eller extra ordinarie, som genom allmänna bidrag tillkommit, eller genom traktater med främmande magter riket tillflutit; etc. Denna bestämmelse är nu ändrad så, att det heter: »Revisorerna skola tillse, att dem i behörig ordning tillhandahållas: a) de för år afslutade, af föregående revisorer icke granskade räkenskaper jemte tillhörande sammandrag öfver alla medel, som tillkommit genom allmänna bidrag eller till statens verk och inrättningar *annorledes* influtit». Med afseende på denna formulering och dess öfverensstämmelse med hittills gällande stadganden säger utskottet i sin motivering på sid. 20: »Skälen till denna ändring äro endast, att, då den i den gällande instruktionen använda beteckningen för de medel och räkenskaper, som revisorerna hafva att granska, uppenbarligen afser att fullständigt angifva dessa medel och räkenskaper, men beteckningen i sådant afseende icke fullständigt omfattar hela det område, hvaröfver revisorerna skola sträcka sin granskning, komiterade velat i paragrafen insätta ett efter komiterades uppfattning mot afsigten mera svarande uttryck samt för sådant ändamål i stället för de uteslutna orden använt de ofvan anförda.» Jag vet icke, att utskottet anført något skäl för påståendet, att med de i nu gällande bestämmelser använda uttryck skulle menas det, som skulle afses med de uttryck, som utskottet använt i sitt förslag. Hvad som i nu gällande bestämmelser står, det är medel, som genom allmänna bidrag tillkommit och vidare som genom traktater med främmande magter riket tillflutit. Det är icke så litet mindre än då det heter: till statens verk och inrättningar *annorledes* influtit. »*Annorledes* influtit» det kan vara t. ex. genom enskilda donationer till akademier, universitet o. d., och sådana bidrag innefattas alls icke under nu gällande bestämmelser, hvadan denna bestämmelse i förslaget tydligen innefattar en utvidgning.

Vidare har en anmärkning blifvit gjord, som visserligen blifvit bemött, men icke på ett, såsom mig synes, sådant sätt, att jag kan underlåta att instämma i anmärkningen. Den rör § 16. Jag instämmer till fullo i den anmärkning, som af den förste talaren blifvit framställd mot dess formulering, och anser, att denna anmärkning hör till de viktigaste, som blifvit mot förslaget framställda, och jag kan icke finna annat, än att ändamålet med ifrågavarande instruktion kan fullt ut lika väl uppnås, om man i stället för den 16 § sätter in hvad vi nu

hafva i § 7 mom. 1 och 2, så att i stället för att det nu står: »Innan revisorerna åtskiljas, låte de öfver revisionsförrättningen författa utförlig berättelse och uppgöra noggranna jämförings-tabeller . . .» skulle det heta: »Den berättelse, som revisorerna, jemlikt § 6 här ofvan, skola upprätta öfver revisionen af statsverket, skall följas af tabeller till jämförelse . . .» och sedan ordagrant såsom i nu gällande instruktion står. Skall jag kunna vara med om nu föreliggande förslag, anser jag, att åtminstone denna förändring bör göras, och skall jag, om den nu föredragna §:n bifalles, icke underlåta att, då § 16 kommer, yrka ändring i öfverensstämmelse med hvad jag nu yttrat.

Förslag till instruktion för Riksdagens revisorer af statsbanko- och riksgäldsverken.
(Forts.)

Herr Törneblad: Hvad den siste talaren anført angående 16 §, kan mycket väl upptagas der. Jag tror ej, att någon skada sker, med den omredigering han föreslagit. Deremot vill jag i afseende på den 12 §:n erinra, att det nu gällande stadgandet är i visst fall alldeles för allmänt och i visst fall för inskränkt. Det är alldeles för allmänt, därför att det står »öfver alla medel, af hvad beskaffenhet som helst». Ja, har man nu sagt »*alla* medel» kan man tryggt utesluta »af hvad beskaffenhet som helst». Det kallas på konstspråket för pleonasm. Vidare är det icke tillräckligt betecknande. Enligt uttrycket »som genom allmänna bidrag tillkommit eller genom traktater med främmande magter riket tillflutit» skulle — för att taga exempel från ett område, der jag är temligen hemma — i räkenskapen för ett läroverk ej ens upptagas donationsmedel, och det vore naturligtvis alldeles orimligt. Det är därför man vill göra detta så fullständigt som möjligt, och att 1884 års komité, hvaraf jag var medlem, dervid lyckats, bevisas deraf, att Första Kammaren 1885 utan någon diskussion och anmärkning godkände motsvarande § 12 i det af Kongl. Maj:t efter komiténs yttrande framlagda förslaget. Och det är ju temligen klart, att i sådant fall motionären och utskottet skulle förfarit ganska oklokt, om de sökt ändra denna §, som redan en gång genomgått pröfning i kammaren.

Hvad 2 § angår, ber jag att mot den förste talaren få erinra, att denna § blifvit just på hans yrkande ändrad så, att det sista der förekommande stycket, det fjerde, nemligen om den ordning i hvilken revisorerna skulle taga plats, blef uteslutet. Diskussionen öppnades af honom, och särskildt vid 2 § gjorde han den erinran, att fjerde stycket skulle falla bort, men icke mot §:n i öfrigt, hvaraf man kunde sluta, att dess innehåll i öfrigt af honom gillats, i synnerhet som han förför ganska omildt emot förslaget redan då.

Herr Nyström: I trots af hvad som under Riksdagens tidigare skede inträffat, vidhåller jag min mening, att revisionerna af statsverket, af riksgäldskontoret och af riksbanken äro vidt skilda förrättningar, som synas mig ej ha något sådant samband, att det fins något giltigt skäl att sammandraga instruktionerna för dem i en handling. Jag anser således icke, att någon vinst ligger i den föreslagna åtgärden. Jag tror mig kunna förutsäga, att det vid

Förslag till
instruktion
för Riksdagens
revisorer af stats-,
banko- och
riksgälds-
verken.
(Forts.)

nästa riksdag skall komma ett förslag om ett sådant tillägg till instruktionen, att den skilnad som fins mellan statsverkets revision å ena sidan och riksbankens och riksgäldskontorets å den andra skall kunna bli tillgodosedd, men på ett sätt som Första Kammaren möjligen skall kunna gå in på. Min förhoppning, att ett sådant förslag skall gå igenom, och min bestämda mening, att revisorerna äro skilda, gör att jag nu såsom förra året måste för- ena mig med herr Bergström i hans yrkande på afslag.

Herr Alin: Jag vill endast med afseende på herr Törnebladhs yttrande anmärka det väl är sant att uttrycket »alla medel, af hvad beskaffenhet som helst», innehåller en pleonasm och att den ändring, som med anledning deraf är föreslagen, innefattar blott en formel ändring. Men deremot hafva de följande orden »som genom allmänna bidrag tillkommit eller genom traktater med främmande magter riket tillflutit» fått den ändring, som innefattas i orden: »som tillkommit genom allmänna bidrag eller till statens verk och inrättningar annorledes influtit». Denna ändring innefattar alldeles onekligen en utvidgning af det uppdrag, statsrevisorerna enligt nu gällande bestämmelser hafva. Det må nu vara, att den ärade talaren anser, att denna utvidgning är nyttig. Detta är *en sak*; men att det är en utvidgning, det är fullkomligt obestridligt.

Efter härmed slutad öfverläggning gjordes jemlikt derunder förekomna yrkanden propositioner, först på godkännande af den nu föredragna paragrafen och vidare på afslag derå; och förklarades den förra propositionen, hvilken upprepades, vara med öfvervägande ja besvarad.

§ 2.

Friherre Åkerhielm, Gustaf: Utan att inlåta mig på den för kammaren föga viktiga, men för mig personligen synnerligen intressanta frågan, huruvida jag vid ett föregående tillfälle skulle ha gjort mig saker till att förbise det fel, som enligt min uppfattning föreligger i redaktionen af den föredragna 2 § — hvilket jag hoppas framdeles kunna bli i tillfälle att på ett för båda parterna tillfredsställande sätt utreda — tillåter jag mig fästa uppmärksamheten vid att, på sätt den svenska grundlagen stadgar och föreskrifver, alla Riksdagens delegationer öppnas af den, som de flesta riksdagar bevistat. Hvarför skall då en undantagslag gälla för revisorerna och hvarför skall man i stället för den garanti, som ett flertal bevistade riksdagar erbjuder för att klubban tillfälligtvis vid ett ordförandeval föres af den mest förfarne, rycka in den föreskriften, att den skall föras af den, som bevistat de flesta statsrevisioner? Jag har visserligen läst och sport motiveringar för förslaget, att det skulle hända, att möjligen icke någon riksdagsman vore närvarande inom revisionen. Ja, det *kan* hända, churu det är föga troligt, men lika väl och med någon sannolikhet kan hända, att i statsrevisionen icke blifvit invald någon, som förut bevistat

en statsrevision. Anmärkningen är således dubbeleggad. Hvad åter beträffar sättet att i ett sådant fall lösa frågan, fins redan i grundlagen en tydlig föreskrift, att den, som är till lefnadsåren äldst, har att fungera. Och denna föreskrift torde vara tillräcklig äfven för statsrevisionen. Men härtill kommer än vidare, att, på sätt den förste talaren redan erinrat, då § 1 föredrogs, det är ganska lätt att bevisa, hvem som har bevisat de flesta riksdagar eller är till lefnadsåldern äldst. Deremot är det förenadt med icke så litet arbete att ur revisionsprotokollen söka framleta, hvem som måhända för 10—15 ja kanske 20 eller 30 år tillbaka bevisat statsrevisioner och erhållit en slutsumma af revisorsskap högre än någon annan närvarande. Detta är ett praktiskt skäl, som borde vara afgörande. Men för mig gäller i alla händelser med afscende på denna paragrafs uppställning, att då grundlagen är tydlig och klar och Riksdagen vid alla andra delegationer ovilkorligen tillerkänner längre riksdagsmannaskap och högre ålder ett sådant företräde, fins det icke något skäl att vid detta tillfälle frångå den allmänt följda grundsatsen. Jag ber därför att få yrka den ändring i § 2, att grunden till hvem som skall föra ordet må ändras från statsrevisorskap till riksdagsmannaskap, så att i ordalydelsen »statsrevisioner» och »revisioner» ändras till »riksdagar».

Förslag till instruktion för Riksdagens revisorer af stats-, banko- och riksgäldsverken.
(Forts.)

Herr Tamm: Jag förstod icke det argumentet, att statsrevisionen är en delegation af Riksdagen. Hvad fins det för en föreskrift att det ens skall finnas någon riksdagsman i revisionen? Jag kan således icke se, att grundlagen kan vinna någon tillämpning i denna fråga. Nu har det under de senaste åren praktiserats, att den äldste af statsrevisorerna fört ordet, och därför är det ej något särskildt underligt i denna bestämmelse. Det är fullt lika antagligt, att icke statsrevisorerna skola kastas bort allihop som att det nödvändigt skall sitta riksdagsmän der. Jag tror således ej, att den föregående talarens anmärkning har något stöd i grundlagen, och dessutom ser jag ingen olägenhet deri, att man i detta fall tager och fastställer det bruk, som under de senaste åren varit gällande. Jag anhåller om bifall till utskottets förslag.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad, yttrade herr talmannen, att i afseende på förevarande paragraf yrkats, dels att densamma skulle godkännas, dels ock, af friherre *Akerhielm Gustaf*, att paragrafen skulle godkännas med den ändring, att ordet »statsrevisioner» utbyttes mot »riksdagarne» och ordet »revisioner» mot »riksdagar».

Härefter gjorde herr talmannen propositioner i enlighet med dessa yrkanden och förklarade sig anse propositionen på godkännande af paragrafen i oförändradt skick vara med öfvervägande ja besvarad.

Herr *Bergström* begärde votering, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

*Förslag till
instruktion
för Riksdagens
revisorer af stats-,
banko- och
riksgälds-
verken.
(Forts.)*

Den, som godkänner § 2 i det af sammansatta stats- och bankoutskottet i dess utlåtande n:o 5 tillstyrkta förslag till instruktion för Riksdagens revisorer af stats-, banko- och riksgäldsverken, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, godkännes ifrågavarande paragraf med den ändring, att ordet »statsrevisioner» utbytes mot »riksdagarne» och ordet »revisioner» mot »riksdagar».

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—30;

Nej—41.

§§ 3 och 4.

Godkändes.

§ 5.

Herr Bergström: Då, på sätt jag framhöll i mitt första anförande, det icke kan vara till skada, utan endast lända till gagn att bibehålla den nuvarande bestämmelsen, att »enär någon af statskontorets ledamöter inför revisorerna företer Kongl. Maj:ts nådiga förordnande för honom att, under förrättningen, revisorerna med nödiga upplysningar tillhandagå, skall han ega rättighet att till revisorernas protokoll lemna sådana meddelanden, som med revisionsåtgärden hafva gemenskap», blir det, efter min åsigt, alldeles nödvändigt att sätta in denna bestämmelse på lämpligt ställe i det nuvarande förslaget. Den andre talaren i ordningen har välvilligt för ändamål anvisat den 5 §, der bestämmelsen kunde insättas såsom ett tredje stycke eller moment.

Mitt yrkande är alltså, att till 5 § måtte fogas ett tredje stycke, lydande så som 5 § i nu gällande instruktion för Riksdagens revisorer i hvad som rör deras befattning med statsverket.

Friherre Åkerhielm, Gustaf: Jag hade för min del tänkt mig att efter den 16 men före den 17 § skulle vara lämpligaste platsen att införa ifrågavarande bestämmelse från nu gällande instruktions 5 §, men vill herr Bergström sätta in den uti nu föredragna 5 §, kan jag för ögonblicket ej se någon formel betänklighet dervid. Medan jag har ordet och då jag ej vidare ämnar uppträda, så vida jag ej af motionären blifver å nyo uppkallad, ber jag på samma gång att få säga, att det synes mig vara särdeles viktigt,

att den rätt Kongl. Maj:t har att utse en statskommisarie, som på grund af sin sakkunskap och sina insigter i statsräkenskaperna kan vara revisionen till stort gagn och upplysning, må bibehållas, då den ej kan annat än medföra, att statsrevisorernas anmärkningar vinna i halt. Det är deras halt, Riksdagen önskar få fram så klangfull som möjligt; mängden af anmärkningar spelar en ytterst obetydlig roll, ja, är till och med inför Riksdagen skadlig vid bedömandet af revisionens resultat.

*Förslag till
instruktion
för Riks-
dagens re-
visorer af stats-
banko- och
riksgälds-
verken.
(Forts.)*

Herr Tamm: Jag kan för min del ej hysa denna uppfattning om behovet af en statskommisaries närvaro vid revisionen. Såsom herrarne veta, har det förut funnits en sådan äfven vid statsutskottets sammanträden, men ehuru han der, såsom obehöflig, ej vidare användes, tror jag ej att det kan sägas om statsutskottet att det förlorat derpå. Dessutom veta vi allt för väl, att statskontoret nog behöfver sina tjänstemän der de äro. Icke heller kan jag se, hvad gagn han här skulle göra, allra minst då revisorerna, jemlikt 15 §, hafva rätt att infordra hvilka upplysningar de behaga, i öfverensstämmelse med hvad statsutskottet gör. Jag tror alltså, att hans närvaro i revisionen numera är till föga gagn, men hans frånvaro från statskontoret deremot till stor skada. Dessutom tror jag ej, att det blefve någon särdeles behaglig plats för denne ledamot att sitta närvarande i revisionen under de förhållanden som nu ega rum, och jag tror ej att det blefve till synnerligt gagn heller.

Jag finner sålunda ej nödvändigt att införa detta moment här.

Herr Ericsson: Jag har beklagligen icke något annat att stödja mig vid än en flerårig erfarenhet såsom statsrevisor. Det kan ej för herrarna gälla mycket, men för mig gäller det som en skyldighet att i denna fråga uppträda och säga min mening. Jag kan ej dela motionärens åsigt, att en så beskaffad af Kongl. Maj:t förordnad person icke skulle vara till nytta. Min tro är tvärtom, att han gjort och kommer att vara till mycken nytta och är högst behöflig för revisionens fortskyndande. Under de 4 år jag sutit i revisionen har jag mångfaldiga gånger i tvifvelaktiga fall rådfört mig med honom. Och det är väl äfven alldeles klart, att denne sakkunnige och insigtsfulle, af Kongl. Maj:t förordnade embetsman skall hafva bättre kännedom om, huru revisionerna pläga tillgå och hafva tillgått, än flera revisorer, som kanske sitta der för första eller andra gången, såsom vanligen plägar vara fallet med Andra Kammarens revisorer, hvilka sällan fungera mer än ett par år — åtminstone har det hittills varit praxis. Då är det nyttigt att hafva en person att rådgöra med både i afseende på tillvägagäendet i allmänhet och i enskilda frågor, en person som på samma gång representerar kontinuiteten inom revisionen. Om man ej vill fråga honom, utan anser honom öfverflödigt, såsom jag vet att personer gjort, hvilka till och med varit indignerade öfver att der funnits en sådan person närvarande, då är man ju ej heller tvungen att anlita honom.

*Förslag till
instruktion
för Riks-
dagens revi-
sorer af stats-
banko- och
riksgälds-
verken.*
(Forts.)

Jag tror mig för öfrigt känna originen till omnämnda stadgandes uteslutande. Det var under intrycket af personlig förargelse som denna fråga väcktes. Är det nu värdigt att taga bort en sådan institution, som våra fäder i god mening infört, och om hvilken jag tror att de flesta revisorer, om de här finge vittna, skulle säga att den varit till gagn?

I likhet med en föregående talare yrkar jag, att detta stadgande i den nuvarande instruktionen skall införas i den, som jag hoppas, en gång blifvande förändringen deraf.

Jag anhåller sålunda om bifall till friherre Åkerhielms framställning.

Herr Rudebeck: Jag är till en viss grad förekommen af den föregående talaren.

Med den fastän ringa erfarenhet, jag har af arbetet i statsrevision, vill jag dock uttala det omdöme, att det förefaller mig synnerligen obetänksamt att borttaga den bestämmelse, hvarom nu är fråga. Närvaron i statsrevisionen af en af regeringen förordnad person, som tillhandagår med upplysningar, har, såvidt jag kunnat finna, icke medfört några olägenheter, utan tvärt om högst afsevärda fördelar, dervid jag särskildt vill framhålla, att genom denne af Kongl. Maj:t utsedde person, som i allmänhet förut varit närvarande vid flera statsrevisioner och egt god kännedom om hvad i likartade fall dervid förekommit, beredts åt revisionsarbetet kontinuitet. Han kan också lemna upplysningar och råd till förekommande af omogna anmärkningar och derutinnan göra mycket gagn.

Såvidt jag kan förstå, skall man rent af *söka* efter skäl för det påståendet, att nu gällande bestämmelse i detta afseende ej varit till nytta; ty om man betänker och bedömer förhållandet sådant det gestaltar sig i verkligheten, kan man ej annat än medgifva, att det är en stor fördel att vid revisionen hafva ständig tillgång till en så sakkunnig person som denne af Kongl. Maj:t förordnade visat sig vara.

Jag ber därför att få instämma i den af friherre Åkerhielm i hans reservation uttalade mening.

Herr Nyström: Herr Tamm yttrade: »Hvad gör väl en medlem från statskontoret för gagn inom revisionen?» Få frågor äro så lätta att besvara som denna, om man vill tänka sig revisorerna i full verksamhet. De sitta vid revisionens bord, och dagligdags inträffar det, att de fastna för saker, som de ej kunna lösa, och genast tycka de sig ega anledning till anmärkning. Då finnes emellertid ingenting enklare än att vända sig till denne tjänsteman, som finnes närvarande i revisionen och, såsom en föregående talare riktigt påpekat, representerar kontinuiteten inom densamma. Genom en enkel fråga till denne vinnes upplysning i saken, och dermed är svårigheten undanröjd, frågaren upplyst och framför allt, hvilket jag anser vara det viktigaste, en enfaldig anmärkning förbyggd. Detta är det stora gagn, närvaron af denne tjänsteman medför, åtminstone när han är så utmärkt kvalificerad, som den, hvil-

ken jag nu särskildt påminner mig från min revisorstid, att han förebygger omogna och förhastade anmärkningar.

När nu i detta mångskrifveriets förlofvade land man lyckats hitta på en åtgärd, som är till den grad praktisk och dessutom fri från alla omgångar och formaliteter, då skall den bort — för att ersättas med inlagor till regeringen, när det är något att fråga om, och på denna väg skola nu alla frågor besvaras. Mine herrar, det blir inga inlagor af, utan följderna blir förhastade och omogna anmärkningar af revisorererna!

Då säger man: »i så fall äro revisorererna dåliga». Nej, de äro ej dåliga, därför att de icke veta allt i denna väg, utan måste fråga sig för. Att nu vägra dem att rådfråga detta levande lexikon, är ungefärligen lika klokt som att säga till den, hvilken behöfver en statistisk upplysning och vill i statistiska centralbyrån söka få denna upplysning: »nej, räkna sjelf ut det».

Ligger det någon rimlighet i sådant!

Man har jemfört detta förhållande med en liknande institution, som funnits, men numera är afskaffad i statsutskottet. Jag vågar likväl påstå, att om också utskottets erfarenhet visat att denne tjänsteman derstädes varit öfverflödig, träffar denna bevisning ej statsrevisionen, som har mycket kortare tid på sig och vida större material att behandla. Om och dess arbeten ej äro viktigare än statsutskottets, äro de dock för revisorererna mera främmande, och materialet är af den art, att de mycket oftare behöfva fråga sig fram, än hvad förhållandet är inom utskottet.

Skulle man nu beröfva revisorererna denna utväg att på ett så praktiskt sätt få sina frågor besvarade och revisionen möjligheten att ega sin gång med minsta möjliga tidsutdrägt — detta vore, efter mitt förmenande, i så bevisbar grad att sätta ett sämre i stället för ett bättre.

Det sades vidare, att denne tjänsteman har inom revisionen en ganska obehaglig plats. Hvarför det? Han sitter der för den, som vill och behöfver fråga honom, hvilken, såsom framhållits af friherre Åkerhielm, är väl förtrogen med räkenskaperna och administrationens alla kugghjul — den, som ej har behof af honom, behöfver ej fråga honom. Hvad ligger väl deruti för olägenhet — jag kan ej finna det! Några särskilda konsiderationer med hänsyn till denne tjänstemans bekvämlighet torde ej vara af nöden. Men, mine herrar, det viktigaste är och förblir dock, såsom jag förut framhållit, att denne persons närvaro vid revisionen förkortar arbetena och gör dem af bättre beskaffenhet, alldenstund härigenom på ett lika enkelt som praktiskt sätt inbesparas mångt onödigt arbete och förekommes mången dålig anmärkning.

Jag yrkar därför på det lifligaste bifall till friherre Åkerhjelms reservation i denna del.

Herr Törneblad: Jag är nog olycklig att äfven vid detta tillfälle tillhöra kättarnes antal och att nödgas ställa mig på utskottets ståndpunkt.

Här har talats om erfarenhet från statsrevisioner. Äfven jag

*Förslag till
instruktion
för Riksdagens
revisorer af stats-,
banko- och
riksgälds-
verken.*
(Forts.)

*Förslag till
instruktion
för Riksdagens
revisorer af stats-,
banko- och
riksgälds-
verken.*
(Forts.)

har någon erfarenhet härutinnan, men min erfarenhet är fullständigt motsatt mot de herrars, hvilka förut yttrat sig, och detta kan ju också få anses vara någonting subjektivt. Hvad jag emellertid på det bestämdaste vill förneka, är, att upphofvet till denna ändring skulle vara att söka der en talare antydt; ty det var 1884 års komité, som tog initiativet härtill, och i denna komité satt, bland andra, en person, som inom statsutskottet var tjänsteman och sekreterare och hvilken nu sitter i Konungens råd, nemligen herr Wikblad, hvilkens insigter och kännedom om administrationen icke torde af någon förnekas. I följd af den erfarenhet, som gjort sig gällande inom statsutskottet med afseende på den person, hvilken förr der skulle vara närvarande för att lemna upplysningar, ansåg man bestämmelsen derom icke alls nödvändig. Det är en anmärkningsvärd omständighet, att den talare, som sist hade ordet och yttrade sig om statsutskottets göromål, sjelf aldrig suttit i statsutskottet. Jag är öfvertygad om, att i fall han det hade gjort, så skulle han ej hafva jemfört utskottets göromål med revisionens, på sätt han nu gjorde, ty utskottets göromål äro, enligt min uppfattning, långt svårare än revisionens. Om det nu vore så, att denne tjänsteman skulle hafva reda på allt möjligt, vore ju dermed oneligen rätt mycket vunnet, men det kan man icke begära. För öfrigt behöfver man icke alls hänvända sig till honom. Revisionen har sina tjänstemän och väljer dertill duglige personer. Revisionen kan göra som statsutskottet, och kommer nog att göra det trots alla förbud, nemligen vända sig direkt till embetsverken för anskaffande af upplysningar. Vägras detta, kan man gå den stora vägen. Statsutskottet skulle, jag är viss derom, uti 99 fall af 100 föredraga att genom sina tjänstemän gå direkt till embetsverken framför att anlita den af Kongl. Maj:t förordnade rådgifvaren; och på det sättet hafva mångfaldiga gånger mycket värdefulla upplysningar tillförts utskottet.

Skulle nu så vara, att en eller annan gång en enfaldig anmärkning kommer fram, är väl ej faran så stor. För min del anser jag detta vara vida mindre betänkligt, än om en riktig anmärkning undertryckes.

Jag tillåter mig yrka bifall till detta förslag, som, då det af regeringen 1885 framlagts och af den accepterats, ej bör kunna anses gripa in i Kongl. Maj:ts prerogativ.

Herr Fränckel: Då jag förra året likasom innevarande år varit i tillfälle att inom sammansatta utskottet deltaga i behandlingen af denna fråga, ber jag att få yttra några ord i frågan. Jag anser den nemligen vara af den beskaffenhet, att på *dess* antagande i båda kamrarna beror, om nu hela instruktionen skall antagas eller icke.

I afseende på den förste talaren, som yttrade sig mot första paragrafen, vill jag nämna, att med den nu föreliggande instruktionen har jag ej tänkt mig, att man skulle utsträcka revisorernas befogenhet i något afseende, men jag tror ej heller, det vore lyckligt

att försöka inskränka den befogenhet, som enligt gamla instruktio-
nen tillkommer dem.

Hvad den föreliggande paragrafen beträffar, så torde herrarne hafva sig bekant såväl från föregående som sistlidne riksdag samt från de öfverläggningar, som i afseende på densamma förts inom sammansatta utskottet, att Andra Kammaren strängt håller på att denna punkt måtte försvinna, så mycket hellre som Kongl. Maj:t redan i sitt förslag till 1885 års Riksdag hade strukit den. Jag har för min del obetingadt ställt mig på den sida, som af ordföranden i sammansatta utskottet häfdats i hans reservation, att det nemligen vid hvarje revision måste anses vara en stor fördel att i första hand få anlita sjelfva hufvudbokföraren för de räkenskaper, som skola granskas. Men jag hemställer, om ej det målet lika bra kan vinnas genom den instruktion, som nu föreligger, der i 15 § är förutsatt, att revisionen eger rätt att tillkalla en statskommisarie just för detta ändamål, och jag tviflar på, att, med den sammansättning revisionen haft de sista åren, den skall underlåta att begagna sig af denna fördel. Ty otvifvelaktigt lemnar denne embetsman särskildt värdefulla upplysningar och kan förhindra, att en mängd obehöfliga anmärkningar behöfva göras. Då emellertid detta mål, som sagdt, lika väl står att vinna genom bestämmelserna i 15 § och då genom antagande af denna ändring det är möjligt, att en länge efterläng-
tad ny gemensam instruktion kan komma till stånd, kan jag ej finna, att man af andra skäl motsätter sig densamma, än att man önskar hela instruktionens fall. — Herr Nyström har sagt, att hvarför skall man på detta sätt åstadkomma att revisorerna fatta förhastade beslut. Jag kan dock ej förstå, hvilken skillnad som ligger uti om denne statskommisarie, på sätt förut varit bestämdt, opåkallad skickas till revisionen af Kongl. Maj:t, hvarifrån Kongl. Maj:t dock redan afstått, eller om revisionen vid dess första sammanträde kallar honom till sig för samma ändamål, för upplysnings erhållande. Jag kan ej finna, att beslutet behöfva blifva mer förhastade i ena än i andra fallet. Man har sagt, att man förhindrar revisionen att få de upplysningar revisorerna önska, men, jag upprepar det ännu en gång, den 15 § bereder i detta fall en lika enkel som praktisk utväg.

Dertill kommer att enligt gamla instruktionen föreligger en formel olägenhet, hvarpå man har hängt upp sig; och det är, att enligt paragrafens nuvarande lydelse har denne embetsman rätt att vara närvarande vid revisionens plena. Det kan icke nekas, att om man verkligen vill anse revisionen såsom en af Riksdagen tillsatt fullt sjelfständig delegation, så bör den äfven hafva rätt att vid sina plena få öfverlägga utan vittnen, och då är det också en oförmlighet, att denne tjänsteman skall sjelfskrifven vara närvarande.

När nu enligt mitt förmenande antagandet af den nya paragrafen oförändrad är enda möjligheten att komma till enighet om hela instruktionen, så tillåter jag mig yrka bifall till densamma oförändrad.

*Förslag till
instruktion
för Riks-
dagens revi-
sorers af stats-
banko- och
riksgälds-
verken.
(Forts.)*

*Förslag till
instruktion
för Riks-
dagens revi-
sorer af stats-
banko- och
riksgälds-
verken.
(Forts.)*

Herr Bergström: Det synes mig, som man vid afgörandet af denna tvistefråga bör taga i noggrant skärskådande, i hvad syfte den ifrågavarande bestämmelsen tillkommit, således om den är i regeringens eller statsrevisorernas intresse. Man behöfver ju ej mer än kasta en blick på inledningsorden i bestämmelsen för att finna, att den tillkommit i regeringens intresse. Det är nemligen ej ovilkorligen föreskrifvet, att någon af statskontorets ledamöter skall infinna sig, utan det är endast bestämdt, att när Kongl. Maj:t förordnar honom, skall han infinna sig för att tillhandagå med upplysningar. Nu är det ju mycket möjligt, att revisorerna i tidernas längd blifva så invigda i administrationens hemligheter, att de kunna hjälpa sig denne ledamot förutan, men det är därför icke sagdt, att regeringen anser sig böra afstå från denna rätt att hafva en representant närvarande vid revisorernas sammanträden. Sträfvan det att taga bort denna bestämmelse ur instruktionen synes mig just utmärka eller vara ett nytt bevis på, att statsrevisorerna allt jemt vilja utvidga sin befogenhet och tränga in på eller undantränga regeringen.

Den framkastade hotel sen, att om denna paragraf ej oförändradt antages, får man ej någon ny instruktion till stånd, har ingen betydelse. Man har hittills hulpt sig fram med de särskilda instruktioner, hvilka nu gälla, och man kan nog fortfarande göra detta. Om ej Andra Kammaren vill medgifva, att den ifrågavarande bestämmelsen får inflyta i den nya instruktionen och vi således få blifva vid de gällande, så är derigenom ingen skada skedd, och särskildt anser jag denna bestämmelse böra i regeringens intresse bibehållas.

Man säger, att det ej är så farligt, om en enfaldig anmärkning framkommer, och det kan det väl ej heller vara; men dels verkar det nedsättande för revisorernas anseende och dels göres derigenom åtskilliga embetsverk onödigt besvär; ty det står i instruktionen, att anmärkningarna skola kommuniceras med vederbörande, och ej heller är det väl så angenämt för embetsverken att i afgifna förklaringar säga revisorerna rakt i ansigtet, att de varit enfaldiga.

Af dessa skäl tror jag, att det är rädligast att bibehålla den gamla bestämmelsen.

Herr Nyström: Herr Törnebladh har sagt, att den, som icke varit i statsutskottet, kan icke göra sig en föreställning om betydelsen af de ärenden, som der förekomma. Jag tror, att han har fullkomligt rätt. Jag har icke varit der, och jag har den allra största respekt för detta stora okända. Men jag vågar påstå, att om det också måste erkännas, att ärendena der äro svårare och äfven viktigare — och jag aldrig förnekat detta —, så är dock ärendenas massa, den stora klumpen större i statsrevisionen, än den är i statsutskottet, och revisionen har dessutom kortare tid på sig. Jag förmenar därför, att man har rätt att säga, att, om denne tjänsteman än icke är behöflig i statsutskottet, så kan han dock vara behöflig i statsrevisionen. Säkert är, att han får flera frågor i statsrevisionen än på sin tid i statsutskottet, som reder sig på

egen hand. Då har man sagt, att han behöfves icke i alla fall, ty man kan fråga de i revisionen anstälde tjänstemännen om råd. Jag tycker likväl, att det är bättre att hafva en sådan tjänsteman som denne, än att i dylika saker gå och spörja de tjänstemän, revisionen själf anställt. Man har ock sagt, att man kan gå till embetsverken själfva, men det är ju detta, som herrarne icke vilja; man riskerar då för öfrigt att blifva mer eller mindre bestämdt afvisad, och man förlorar alltid tid och kanske äfven tålmod. Jag tror därför, att det icke är att tillstyrka, och jag tror mig äfven veta, att denna utväg icke skulle komma att användas.

Vidare säger herr Törnblad, att det är bättre, att en enfaldig anmärkning kommer fram, än att en viktig anmärkning undertryckes. Ja, det är gifvet, att enfaldiga anmärkningar komma fram, i fall man icke får upplysningar, men att viktiga anmärkningar skulle undertryckas, kan jag icke begripa. Det ena inträffar, men icke det andra; det finnes icke någon presumtion för att det skulle inträffa mera, när en sakkunnig statskommissarie är närvarande, än när han icke är det. Med afseende å det af herr Fränkel framförda argumentet, att man kan kalla till sig en statskommissarie, och att denne kan göra samma gagn som den af Kongl. Maj:t förordnade, vill jag fråga: huru kan man föreställa sig, att en sådan kallelse någonsin skall komma att ega rum? Sjelfva de förberedelser, som föregått denna motion, visa tydligt nog, att om någon skulle sätta detta i fråga, så blir det först tvist om, huruvida han skall kallas eller icke, och utgången blir därför ofta, att han icke alls blir tillkallad, och derigenom går man miste om de värdefulla upplysningar, som han kunde meddela. Äfven herr Fränkel har medgifvit, att statskommissariens närvaro kan förekomma onödiga och förhastade beslut. Herr Fränkel har erfarenhet; han har varit statsrevisor, men han ser botemedlet i den kommissarie, som aldrig kommer, i stället för i den, som nu skall vara tillstädes. Hvarför skall man med användande af den i 15 § anvisade utvägen behöfva skaffa sig upplysningar på omvägar, då man kan få dem direkt med den allra minsta möjliga omgång? Men så säger man, att det är icke riktigt värdigt, att denne statskommissarie sitter såsom vittne vid revisionens plena. Ja, nog har jag stor respekt för revisionens plena, men icke tror jag, att de taga någon skada af att denne tjänsteman sitter bredvid revisorerna, och icke heller tror jag, att hans egenskap af vittne skulle vara i någon mån skadlig, jag vore nästan böjd att säga: snarare tvärt om.

Herr Bergström påstår, att det är i regeringens intresse, som denne tjänsteman skall vara närvarande. Jag vågar påstå, att det är såväl i regeringens som i revisionens intresse, och då hans närvaro sålunda medför alla möjliga fördelar, men ingen olägenhet, vågar jag yrka bifall till reservationen.

Herr Tamm: Jag skall endast bedja att få taga upp ett par af de anmärkningar, som blifvit gjorda. Den ena var en antydning om att detta förslag skulle framkommit på grund af några små förargelser, som yppat sig inom revisionen. Jag vill påpeka, att

*Förslag till
instruktion
för Riksdagens
revisorer af stats-,
banko- och
riksgälds-
verken.*
(Forts.)

*Förslag till
instruktion
för Riksdagens
revisorer af stats-,
banko- och
riksgälds-
verken.
(Forts.)*

så icke är fallet, ty detta förslag har framkommit redan 1885, innan de förargelser, som omtalas, kunde hafva inträffat. Vidare har det sagts, att statskommissariens närvaro är högst nödig och nyttig. Jag har äfven haft det nöjet att sitta i statsrevisionen, likasom i statsutskottet, och min erfarenhet från arbetet i revisionen är, att vi hade platt ingen nytta af statskommissarien, utan att vi inhemtade upplysningar på samma sätt som i statsutskottet. Han förekom nästan aldrig på afdelningarne, der det egentliga arbetet egde rum. Är det någon särskild statskommissarie, som är intresserad af att gå der, så kan det vara mycket bra, men vi sågo honom endast i plenum, och jag vet ej, att han någon enda gång yttrade sig till protokollet eller ingrep i diskussionen.

Den omtanke som visats för regeringen, har jag all respekt för, men det är ju på grund af regeringens förslag, som frågan upptagits om paragrafens borttagande, och jag har åtminstone rättighet att i det fallet sätta regeringens uttalande på min sida, då jag icke vet, att den andra sidan har något regeringens uttalande att åberopa, utan endast — jag vet icke hvad. Jag vidhåller mitt yrkande.

Herr Bergström: Blott några få ord. Mot mitt yttrande, att denna bestämmelse tillkommit i regeringens intresse, har åberopats, att 1885 års proposition icke innehöll denna bestämmelse. Men denna proposition var strängt taget icke en regeringsproposition i vanlig mening, ty af välvilja nedsatte regeringen en komité för att sammanarbeta de särskilda för närvarande gällande instruktionerna, och regeringen tillät sig visserligen icke att göra någon proposition om instruktioner för Riksdagens revisorer af riksgäldsverket och riksbanken, utan — jag har nu icke propositionen till hands — framlade, så vidt jag kan erinra mig, helt enkelt komiténs förslag till Riksdagens pröfning. Nu öfverräcker till mig den andre talaren ett exemplar af propositionen. Der står: »Efter det komiterade fullgjort det dem lemnade uppdrag, vill Kongl. Maj:t, med hänvisande till bifogade protokoll öfver finansärenden för denna dag, härmed till Riksdagen öfverlämna de af komiterade med underdånig skrifvelse den 22 december 1884 till Kongl. Maj:t ingifna, af motiver åtföljda förslag i ämnet samt, under förutsättning att Riksdagen antager den till sistlidne års Riksdag den 18 april 1884 aflättna nädiga propositionen angående ändring i 72 § riksdagsordningen, föreslå Riksdagen, att i enlighet med komiterades förslag besluta dels instruktion för Riksdagens revisorer af stats-, banko- och riksgäldsverken, dels ock tillägsstadgande beträffande tiden för de revisionsförrättningar, hvilka under åren 1885 och 1886 skola ega rum.» Efter inhemtande häraf får jag rätta min uppgift. Det var en vanlig proposition. Men den omständigheten, att den regering, som satt 1885, icke höll på privilegiet för regeringen, bevisar i och för sig, att detta privilegium icke är värdt att hålla på. Och skulle den nuvarande regeringen och kommande regeringar vara af den mening, att något gagn ej finnes af att hafva en ledamot af statskontoret närvarande vid statsrevisorernas sammanträden, så

underlåter regeringen helt enkelt att utfärda förordnande, och då blifva revisorerne förskonade från denna förhatliga person. Men mig synes icke vara skäl att beröfva regeringen den förmån, som den gällande bestämmelsen innebär. Den må stå der, för att regeringen, om den finner för sig nyttigt, må kunna begagna sig af densamma.

*Förslag till
instruktion
för Riks-
dagens re-
visorer af stats-
banko- och
riksgälds-
verken.
(Forts.)*

Herr Sandberg: Jag har begärt ordet endast för att meddela, att under de två år, som jag varit medlem af statsrevisionen, fann jag den ifrågavarande statskommissariens närvaro ofta vara till synnerligt gagn. Särskildt vill jag nämna, att flere gånger, när förslag till enfaldiga anmärkningar framkommo, afklipptes de hastigt genom de upplysningar, som af honom lemnades. Mot herr Tamm vill jag omtala, att under dessa år, då jag var medlem af revisionen, infann sig denne statskommissarie ofta vid afdelningarnas sammanträden och meddelade värdefulla upplysningar. Det var ingalunda endast vid plena, som han instälde sig.

Jag yrkar bifall till herr Bergströms förslag.

Herr Alin: Jemte det jag ber att få instämma i hvad herr Bergström i senare delen af sitt anförande yttrat, ber jag att med anledning af hvad herr Fränckel nämnt derom, att 15 § i förslaget till instruktion skulle utgöra något slags ersättning för det, som utskottet föreslagit att med nu gällande § 5 utsluta, få påpeka, att detta så mycket mindre kan vara förhållandet, som, om man jemför ifrågavarande bestämmelser med hvarandra, man finner, att 15 § innehåller rätt för statsrevisorerna att begära upplysningar, men 5 § åter rätt för Kongl. Maj:t att gifva förordnande åt statskommissarie att infinna sig vid revisorerernas sammanträden med rättighet för statskommissarien att meddela upplysningar. Saken framgår med så mycket mera tydlighet deraf, att ifrågavarande 15 § redan finnes i den nuvarande instruktionen, der äfven den paragraf finnes, som nu är föreslagen att utslutas, i det att denna 15 § just innehåller detsamma som första punkten i nuvarande 4 §.

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade herr vice talmannen, som för en stund öfvertagit ledningen af förhandlingarna, att beträffande föreliggande paragraf yrkats, dels att densamma skulle godkännas, dels ock, af herr *Bergström*, att paragrafen skulle godkännas med tillägg af ett tredje stycke med enahanda lydelse som § 5 i nu gällande instruktion för Riksdagens revisorer i hvad som rör deras befattning med statsverket.

Sedermera gjorde herr vice talmannen proposition jemlikt nämnda yrkanden och förklarade sig finna propositionen på bifall till herr Bergströms yrkande vara med öfvervägande ja besvarad.

Herr *Törneblad* begärde votering, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en omröstningsproposition af följande lydelse:

*Förslag till
instruktion
för Riksdagens
revisorer af stats-,
banko- och
riksgälds-
verken.
(Forts.)*

Den, som godkänner § 5 i det af sammansatta stats- och bankoutskottet i dess utlåtande n:o 5 tillstyrkta förslag till instruktion för Riksdagens revisorer af stats-, banko- och riksgäldsverken, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, godkännes berörda paragraf med tillägg af ett tredje stycke med enahanda lydelse som § 5 i nu gällande instruktion för Riksdagens revisorer i hvad som rör deras befattning med statsverket.

Vid slutet af den häröfver anställda omröstning befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 23;
Nej — 46.

§§ 6 och 7.

Godkändes.

§ 8.

Herr Bergström: På förut anförda skäl yrkar jag, att i denna 8 § såsom ett tredje stycke insättes följande: »Om revisorerna besluta besök hos eller resa till sådant utom hufvudstaden beläget verk eller inrättning, som hör till statsverket, böra revisorerna hos statsministern eller, om denne är tjänstledig, statsrådets äldste i tjänst varande ledamot före resans anträdande härom göra anmälan.»

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr talmannen, att i afseende på den nu föredragna paragrafen under öfverläggningen endast blifvit yrkadt, af herr *Bergström*, att paragrafen skulle godkännas med tillägg af ett tredje stycke, så lydande: »Om revisorerna besluta besök hos eller resa till sådant utom hufvudstaden beläget verk eller inrättning, som hör till statsverket, böra revisorerna hos statsministern eller, om denne är tjänstledig, statsrådets äldste i tjänst varande ledamot före resans anträdande härom göra anmälan.»

Derefter gjordes propositioner, först på godkännande af paragrafen i enlighet med utskottets förslag och vidare på bifall till nyssnämnda yrkande; och förklarades den senare propositionen vara med ja besvarad.

§§ 9--11.

Godkändes.

§ 12.

Herr Alin: I enlighet med hvad jag förut nämnt i fråga om denna paragraf får jag, då, enligt hvad i motiveringen till bestämmelsen framhålles, utskottet med det förslag till formulering, som utskottet lemnat, afsett att uttrycka endast hvad utskottet ansett, att den nu gällande lydelsen afser att uttrycka, men tydligt är, att den nu föreslagna lydelsen innefattar en utvidgning af revisorernas befogenhet, hemställa, att i stället för mom. a) måtte insättas första momentet i 1 § af nu gällande instruktion — med uteslutande af ett uttryck, som, enligt hvad förut blifvit nämnt, innefattar en pleonasm, — så att momentet skulle erhålla följande lydelse: »a) de för år afslutade, af föregående revisorer icke granskade räkenskaper öfver alla medel, ordinarie eller extra ordinarie, som genom allmänna bidrag tillkommit eller genom traktater med främmande magter riket tillflutit».

Förslag till instruktion för Riksdagens revisorer af stats-, banko- och riksgäldsverken.
(Forts.)

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade herr talmannen, att derunder endast yrkats, af herr *Alin*, att nu förevarande paragraf skulle godkännas med den ändring, att mom. a) erhöle följande lydelse: »a) de för år afslutade, af föregående revisorer icke granskade räkenskaper öfver alla medel, ordinarie eller extra ordinarie, som genom allmänna bidrag tillkommit eller genom traktater med främmande magter riket tillflutit».

Sedermåra gjordes propositioner, först på godkännande af paragrafen utan ändring och vidare på bifall till herr Alins berörda yrkande; och förklarades den senare propositionen vara med ja besvarad.

§§ 13—15.

Godkändes.

§ 16.

Herr Alin: Med åberopande af hvad förut med afseende å denna paragraf blifvit anfördt, ber jag att få hemställa, att kamraren måtte besluta, att i stället för hvad som följer efter första stycket eller orden: »I denna berättelse skall äfven anmälas: a) om revisorerna finna något af Riksdagen fastställt anslag vara öfverskridet eller draget till annat ändamål än det af Riksdagen föreskrifna; b) hvad i öfrigt är att erinra vid statsförvaltningen; och c) om, sedan revisorerna begärt Konungens befallning till embetsman eller styrelse att gå revisorerna till handa med begärd upplysning, sådan befallning icke blifvit meddelad, eller om revisorerna anse någon sin rättighet såsom Riksdagens ombud på annat sätt vara för nära träd» måtte sättas det stycke, som innehålles i andra momentet af 7 § i nu gällande instruktion för revisorerna af statsverket eller följande: »Finna revisorerna något af Riksdagen fastställt anslag vara öfverskridet eller draget till annat

*Förslag till
instruktion
för Riks-
dagens revi-
sorers af stats-,
banko- och
riksgälds-
verken.
(Forts.)*

ändamål än det af Riksdagen föreskrifna eller ock något i öfrigt vid förvaltningen att erinra, eller är sådan upplysning eller handling, den revisorerna, om ock den icke afser revisionsåret, likväl uttryckligen förklarar sin önskan att erhålla, vederbörlig begäran oaktadt, icke vorden dem meddelad, eller förmena revisorerna på annat sätt sin rättighet såsom Riksdagens ombud för nära träd, så skola de sådant allt i samma berättelse anmärka och fullständigt utlåtande i ämnet afgifva.

Öfverläggningen förklarades härmed slutad, hvarefter herr talmannen yttrade, att i afseende på den nu föredragna paragrafen under öfverläggningen endast blifvit yrkadt, af herr *Alin*, att paragrafen skulle godkännas med den ändring, att sista stycket, börjande med orden »I denna berättelse» och slutande med orden »för nära träd» utbyttes mot ett stadgande af samma lydelse som det, hvilket innefattas i § 7 mom. 2 af nu gällande instruktion för Riksdagens revisorer i hvad som rör deras befattning med statsverket.

Sedermera gjordes propositioner, först på godkännande af paragrafen med den lydelse, utskottet föreslagit, och vidare på bifall till nyssnämnda yrkande; och förklarades den senare propositionen vara med ja besvarad.

§§ 17—27, öfverskrifterna och rubriken.

Godkändes.

Utskottets i mom. a) gjorda hemställan.

Förklarades besvarad genom kammarens beslut vid föredragning af instruktionsförslagets särskilda delar.

Mom. b).

Herr *Alin*: Med hänsyn till det beslut, som kammaren förut fattat, hemställer jag, att orden »vid bifall till utskottets hemställan under mom. a)» måtte utbytas mot orden »vid antagande, med anledning af den i ämnet väckta motionen, af instruktion för Riksdagens revisorer af stats-, banko- och riksgäldsverken».

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade herr talmannen, att beträffande förevarande moment under öfverläggningen endast yrkats, af herr *Alin*, att utskottets hemställan skulle bifallas med den ändring, att orden »vid bifall till utskottets hemställan under mom. a)» utbyttes mot orden »vid antagande, med anledning af den i ämnet väckta motionen, af instruktion för Riksdagens revisorer af stats-, banko- och riksgäldsverken».

Härefter gjordes propositioner, först på bifall till utskottets hemställan i oförändradt skick och vidare på godkännande af nyssnämnda yrkande; och förklarades den senare propositionen vara med ja besvarad.

Mom. c).

Utskottets hemställan bifölls.

Justerades ytterligare ett protokollsutdrag för denna dag.

Anmälades och bordlades lagutskottets utlåtanden:

n:o 58, i anledning af ej mindre Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag om stiftsstyrelse, än äfven väckta motioner i ämnet;

n:o 59, i anledning af väckta motioner angående utarbetande af en arrendelag;

n:o 60, i anledning af väckt motion angående förbud mot frälse-skatteäntas skiljande från hemman, hvarmed den förenats; och

n:o 61, i anledning af väckta motioner angående ändrad lagstiftning i fråga om sättet för testamentes delgifning i vissa fall m. m.

På framställning af herr talmannen beslöts, att de ärenden, som denna dag bordlagts första gången, skulle uppföras främst på föredragningslistan till nästa sammanträde.

Kammaren åtskildes kl. 9.47 e. m.

In fidem
A. von Krusenstjerna.

Fredagen den 28 april.

Kammaren sammanträdde kl. 2.30 e. m.

Justerades protokollet för den 21 i denna månad.

Anmälades och bordlades:

statsutskottets memorial n:o 73, med förslag till voteringsproposition i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut beträffande Kongl. Maj:ts proposition angående inlösen af professoren C. G. Brunii anteckningar om och teckningar af äldre svenska byggnader m. m.;

sammansatta stats- och lagutskottets memorial n:o 7, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut beträffande ej mindre Kongl. Maj:ts proposition angående delning af Hernösands stift än äfven en i ämnet väckt motion; och

bevillningsutskottets memorial n:o 23, med anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut rörande vissa punkter af utskottets betänkande n:o 18 angående allmänna bevillningen.

Vid föredragning af ett från Andra Kammaren ankommet protokollsutdrag, n:o 260, med delgifning af nämnda kammares beslut öfver dess tillfälliga utskotts utlåtande n:o 24, i anledning af herr C. M. Ekströms motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om ändring i förordningen angående expeditionslösen, åsyftande rättighet för part att tidigare bekomma expedition, beslöt Första Kammaren hänvisa detta ärende till sitt tillfälliga utskott n:o 1.

Föredrogs, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran konstitutionsutskottets den 26 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 29.

Föredrogs och lades till handlingarna statsutskottets nedan-
nämnda, den 26 innevarande april bordlagda memorial:

n:o 69, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut beträffande
Kongl. Maj:ts proposition angående ordnande af pensionsförhållan-
dena vid intendenturcorpsen, och

n:o 70, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut beträffande
Kongl. Maj:ts propositioner dels angående vissa ändringar i orga-
nisationen af Karlskrona artillericorps m. m., dels ock med för-
ändrad stat för flottans sjömanscorps.

Föredrogs, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran
följande den 26 i denna månad bordlagda ärenden, nemligen:
statsutskottets utlåtanden n:is 71 och 72, bevillningsutskottets
betänkande n:o 22, lagutskottets utlåtanden n:is 58—61 samt Första
Kammarens tillfälliga utskotts utlåtande n:o 13.

Upplästes och godkändes statsutskottets förslag

dels till Riksdagens skrivelser till Konungen:

n:o 42, angående regleringen af utgifterna under riksstatens
nionde hufvudtitel;

n:o 64, angående eftergift af lösesumman för vissa hemmans-
räntor, som i anledning af upphörande af rättsförhållandet mellan
kronan och Sala bergslag skolat uppdebiteras;

n:o 65, i anledning af Riksdagens år 1892 församlade reviso-
rers berättelse angående verkställd granskning af statsverkets jemte
dertill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år
1891;

n:o 66, i anledning af väckt motion i fråga om förvaltning och
användning af den Längmanska donationsfonden;

n:o 68, angående anvisande af medel till odlingslånefonden; och

n:o 69, angående de i 63 § regeringsformen föreskrifna kredi-
tivsummor;

dels till Riksdagens skrivelse, n:o 67, till fullmäktige i riks-
gäldskontoret, angående vissa i Riksdagens år 1892 församlade
revisorers berättelse om granskningen af riksgäldskontorets tillstånd
och förvaltning förekommande frågor.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr *Bergius* under tio dagar från den 4 nästkommande maj.

Justerades ett protokollsutdrag för den 26 i denna månad och tre protokollsutdrag för detta sammanträde.

På framställning af herr talmannen beslöts, att de ärenden, som denna dag bordlagts första gången, skulle uppföras främst på föredragningslistan till morgondagens sammanträde, äfvensom att sammansatta stats- och lagutskottets memorial n:o 6 skulle på nämnda lista sättas först bland två gånger bordlagda ärenden.

Kammaren åtskildes kl. 2.47 e. m.

In fidem
A. von Krusenstjerna.